

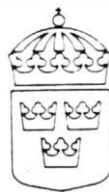
Motion till riksdagen

1989/90:A118

av Olof Johansson m.fl. (c)

med anledning av prop. 1989/90:76

Regionalpolitik inför 90-talet



Mot.
1989/90
A118

I. Sammanfattning

De senaste åren har präglats av regional obalans. Situationen under 80-talet liknar på ett oroande sätt situationen på 60-talet. I hela landsändar har drabbats av avfolkningen samtidigt som koncentrationens avigsidor i storstadsområdena blir allt besvärligare för människorna, med bostadsbrist, värdkris och försämrad stadsmiljö.

Här sammanfattas centerns syn på regionalpolitiken och lämnas förslag som skulle vända utvecklingen i Sverige till glädje för både storstadens människor och landsbygdens folk. Våra viktigaste förslag är följande:

Centern kräver ett radikalt nytt synsätt för att mobilisera landets resurser för en allsidig utveckling av hela Sverige. Hela Sverige har rätt till en positiv utveckling. Det förutsätter ett decentraliserat samhälle med arbetsplatser, bostäder, utbildning och service över hela landet.

Sverige måste bli ett samhälle i balans. Den negativa befolkningsutvecklingen som fortgår på olika håll i landet måste vändas. Det krävs inte bara stopp för utflyttning från befolkningsbygder utan även inflyttning till de stora områden som haft en vikande befolkningsutveckling.

Ett Sverige i balans är nödvändigt också för koncentrationsorterna. Bara med en balanserad utveckling kan dessa orter behålla och utveckla en bra och levande stadsmiljö. Dagens koncentrations- och centraliseringspolitik leder till miljöproblem och bostadsbrist i storstäderna, medan serviceunderlaget hotas på utflyttningssorterna och basinvesteringarna utnyttjas dåligt. Bristen på arbetskraft och kostnadsutvecklingen driver upp lönerna i koncentrationsområdena, vilket i sin tur ökar inflationen.

Förutsättningar måste skapas för återflyttning till minst ett 100-tal av de kommuner som plågats mest av koncentrationspolitiken. Befolkningstillväxten i storstäderna måste begränsas och storstädernas andel av befolkningen bör inte långsiktigt öka.

Statsmakterna måste inom alla samhällssektorer ta hänsyn till vad malet regional balans kräver. Samhällets insatser måste samordnas så att mänskligt kunnande, samhällsinvesteringar och naturresurser kan tas till vara över hela landet.

Centern lägger i denna motion fram omfattande åtgärder för att främja regional balans. Centern har i andra motioner presenterat ytterligare åtgär-

der med samma inriktning. Det gäller t.ex. våra motioner om forskning, utbildning, kultur, trafik, energi, skatter, bostäder och jordbruk. Vi har också i en särskild landsbygdspolitisk motion redovisat förslag för landsbygdsutveckling i hela landet. Vi presenterar också idag en motion om näringspolitiken. Sammantaget leder våra förslag till en ändrad färdriktning för bättre ekonomi och för att åstadkomma ett Sverige i balans.

I denna motion föreslås bl.a:

- Det nuvarande s.k. stödområdssystemet ska bibehållas och kompletteras. Det är väsentligt att stödformerna är stabila. Benämningen stödområden byts ut till *resursområden*.
- De kommuner i Bergslagen och sydöstra Sverige som av den regionalpolitiska utredningen föreslogs inplacerade i stödområde, bör enligt vår mening inplaceras i område C.
Dessutom bör Gotland, delar av Öland, Ydre, Kinda och Valdemarsvik ingå i område C.
- Vi säger nej till förslaget att de s.k. mellanstäderna ska betraktas som "stödjepunkter" för vissa regionalpolitiska insatser. Någon särskild prioritering av dessa expansiva orter bör inte komma i fråga.
- Finansministern bör få ett särskilt ansvar för samordning av de regionalpolitiska insatserna. Den s.k. statssekreterargruppen har misslyckats med detta.
- Den statliga förvaltningen måste ses över med syfte att decentralisera uppgifter till kommuner och län.
- Läns- och landstingsorganisationerna i snabbt växande "länshuvudstäder" bör åläggas att arbeta med decentralisering och utlokalisering av verksamheter inom länen. Sådan inomregional decentralisering ska vara ett villkor för att få motta utlokalisering från Stockholm.
- Glesbygdsdelegationen bör behålla sin nuvarande roll för att direkt kunna påverka centrala beslutsfattare. Ett bättre alternativ för utlokalisering till Östersund är Industriverket.
- Ett särskilt stöd bör ges till "Folkrörelserådet hela Sverige ska leva" för opinionsbildande arbete för landsbygdsutveckling på 9 milj. kr.
- Utvecklingsfonderna måste bredda sin rådgivning och särskilt stimulera kvinnor till företagande. Särskilda "besöks- och utvecklingsenheter" bör bildas för detta ändamål.
- Ett tioårigt program för förstärkning och beläggning av grusvägar inom länsvägnätet. Anslaget föreslås ökas med 1 000 milj. kr. för 1990/91.
- Återförande av 1 öre/kWh producerad vattenkraftsel till de kommuner och län där vattenkraften produceras för regionalpolitiskt motiverade investeringar.
- Ett anslag på 200 milj. kr. för breddad inriktning vid de mindre och medelstora högskolorna.

Sammanfattningsvis föreslås i denna och andra motioner insatser för regional balans på nära 4 miljarder kr. varav över 3 miljarder kronor riktade direkt till regionalpolitisk utveckling via statsbudgeten. Med vårt förslag om återföring av vattenkraftsmedel ger centern 1,6 miljarder utöver regeringens förslag till regional utveckling. Därtill kommer satsningar inom kommunika-

tions- och utbildningsområdet på cirka 1,5 miljarder kronor. Därtill kommer regionalt inriktade satsningar.

Mot. 1989/90
A118

Våra förslag kan sammanfattas enligt följande:

- Plus 1 000 milj. kr. för upprustning av grusvägnätet
- 750 milj. kr. för landsbygdsutveckling
- 1 150 milj. kr. för regionala utvecklingsinsatser (länsanslagen)
- 200 milj. kr. till breddad verksamhet vid de mindre och medelstora högskolorna samt en kraftfull satsning på fasta forskningsresurser
- 50 milj. kr. i kompetensutvecklingsstöd
- 300 milj. kr. i sysselsättningsbidrag
- 9 milj. kr. till folkrörelseradet
- 6 milj. kr. till Landsbygdens forskningsråd
- 650 milj. kr. av intäkter från vattenkraftsel återförs till berörda regioner.

II. Bakgrund

Den övergripande målsättningen för det regionalpolitiska arbetet måste vara att hela Sverige har rätt till en positiv utveckling. Detta förutsätter ett decentraliserat samhälle med arbetsplatser, bostäder, utbildning, service m.m. över hela landet. Alla har rätt till arbete, god miljö och en bra service oavsett bostadsort. För att nå detta mål krävs insatser i storstad, tätort och glesbygd. Det krävs enligt vår mening ett radikalt nytt synsätt för att mobilisera landets resurser för en allsidig utveckling av hela Sverige.

Det är nödvändigt att regionalpolitiken ses som en viktig och integrerad del i arbetet med att utveckla och upprätthålla en stark samhällsekonomi. En långsiktig positiv ekonomisk utveckling ställer krav på likvärdiga möjligheter till arbete, service, utbildning och en god miljö för alla människor – oavsett bostadsort. Utan regional balans minskar den ekonomiska politikens effektivitet. Följden blir inflationsdrivande överhettning i vissa regioner medan andra präglas av dåligt resursutnyttjande och vikande framtidstro.

Centralisering och levnadsförhållanden

Utvecklingen i samhället under efterkrigstiden har inneburit en allt starkare centralisering av befolkning, bebyggelse och näringsstruktur. Storskalighet och arbetskraftens geografiska rörlighet har främjats av en politisk majoritet mot centerns bestämde uppfattning. Skillnaderna i levnadsförhållanden mellan olika delar av landet har ökat. Den politiska inriktningen och marknadens drivkrafter har förstärkt koncentrationen inom näringslivet, både vad avser produktionsstruktur och maktfunktioner. Den offentliga sektorn har också kraftigt bidragit till koncentrationen. Inte minst har kommunsammanslagningarna verkat i den riktningen. En grundläggande orsak till utvecklingen har således varit en kombination av marknadens drivkrafter och politiska beslut fattade i regering och riksdag.

I regeringens proposition om regionalpolitiken (proposition 1989/90:76) erinras om att "regionalpolitiken introducerades i Sverige i mitten av 1960-talet". Föredraganden avser sannolikt de förslag om "aktiv lokaliseringspoli-

tik" som lades 1964. Från centerpartiets sida hade vi dock aktualiserat dessa frågor långt dessförinnan, bl.a. i motioner till riksdagen sedan början av 1940-talet. Till 1954 års riksdag väckte dessutom partiet en partimotion om åtgärder för att hejda utarmningen av landsbygden. I denna motion aktualiserades frågor, vilka fortfarande är aktuella. Där påtalades de problem befolkningsskoncentrationen innebar både för inflyttnings- och utflyttningsorter. Den socialdemokratiska regeringen kom dock med förslag först 10 år senare och då med en mycket mer begränsad inriktning.

Denna senfärdighet innebar att klyftorna snabbt ökade, särskilt under 1960-talet och 1980-talet, såväl mellan som inom olika regioner i landet. Framför allt har landsbygden och de små och medelstora orterna drabbats av snabb avfolkning.

Under 1960-talet minskade befolkningen snabbt som en följd av nedgången i antalet sysselsatta inom landsbygdens basnäringar. Insatserna efter regeringsskiftet 1976 innebar att en positiv utveckling för de regionalt utsatta områdena kunde noteras. Den förda koncentrationspolitiken efter 1982 har dock på nytt förstärkt koncentrationstendenserna och en utflyttning från landsbygden av framförallt ungdomar – särskilt flickor – har skett. Enligt de definitioner som presenteras i propositionen bor ca 550 000 personer i ren glesbygd. Geografiskt omfattar glesbygden främst Norrlands inland, delar av Norrlands kustland, delar av Värmlands, Kopparbergs och Älvsborgs län, dessutom i viss omfattning i övriga Sverige, t ex skärgårdar och Småland.

Landsbygd definieras som ett geografiskt område, där tätorter på upp till 3 000 invånare inkluderas. Med en sådan avgränsning bor ca 1,6 miljoner på landsbygden. Med denna definition bor ca 1 miljon människor på landsbygden utanför de områden som av statsmakterna prioriteras för särskilda glesbygdsinsatser.

Befolkningsomflyttningen har vidare medfört att åldersstrukturen blivit alltmer snedvriden mellan in- och utflyttningskommuner. Det är främst unga människor som flyttat till storstadsregionerna. Där har möjligheter till arbete och utbildning erbjudits. Samtidigt skapar befolkningsskoncentrationer svåra köproblemer med brist på bostäder, värdkris, bristfällig barnomsorg och en försämrad social miljö. I storstads- och högskoleorter har den välutbildade arbetskraften erbjudits arbete. Utvecklingen har således inte bara medfört befolkningsminskningar utan även en kompetensförsvagning i utflyttningsregionerna, dvs. segregation.

Befolkningsskoncentrationen har också lett till en alltmer ensidig könsfördelning i flertalet kommuner. Ensidig näringsstruktur och svårigheter för kvinnorna att få arbete har inneburit att allt fler kvinnor tvingats söka sig till mer expansiva regioner både för att få utbildning och arbete. Detta leder till en bristfällig social miljö. Dynamiken i utflyttningsområdena minskar, de sociala problemen ökar och bygden utarmas.

Den regionalpolitiska kommittén (REK 87) har inte skiljt mellan glesbygds- och landsbygdsområden. Ej heller har några förslag lagts som anger vilka målsättningar som skall gälla för befolkningens utveckling över landet.

Den socialdemokratiska regeringspolitiken efter regeringskiftet 1982 har allvarligt försämrat den regionala och inomregionala balansen. Orsaken är främst den ekonomiska politiken och näringspolitiken. Den har stimulerat och prioriterat storföretagen och de mest expansiva regionerna. Bl a innebar devalveringen 1982 en kraftig stimulans till de stora exportföretagen. Regeringspolitiken har vidare huvudsakligen gynnat storföretagen på småföretagens bekostnad. Regeringen har på skilda sätt visat stor generositet mot solida storföretag. Ett arbetstillfälle i Smålands glesbygd har fått 4 000 kr. medan Volvo har subventionerats med 4 milj. kr. per arbetstillfälle i Uddevalla.

Den s.k. tredje vägens ekonomiska politik har kraftigt bidragit till kapitalkoncentration, befolkningskoncentration och regional överhettning.

Koncentrationsområdena har drivit på löneglidningen och är en avgörande orsak till överhettningen i ekonomin, vilken medfört att regeringens ekonomiska politik misslyckats. Bristyrkesgrupper inom främst det privata näringslivet får löner avsevärt över slutna avtal medan stora grupper inom den offentliga sektorn står stilla på avtalad nivå. Samtidigt sprids efterhand löneglidningen till ej överhettade regioner. Detta förhållande skapar spänningar både mellan regioner och inom regioner och mellan människor med olika yrken. Sammantaget leder löneglidning och löneavtal till en sådan kostnadsutveckling att Sveriges konkurrenskraft gentemot andra länder försämras med en allt sämre bytesbalans och en destabiliserad arbetsmarknad som följd.

Regeringens misslyckande inom den ekonomiska politiken beror således till stor del på att den skapat ökade obalanser i samhället – såväl mellan människor som mellan regioner. Inkomst- och förmögenhetsskillnaderna har ökat kraftigt. Såväl inkomst- och förmögenhetsskillnader som regionala obalanser leder slutligen till en höjd pris- och kostnadsnivå. En sådan politik är skadlig för hela samhällsekonomin.

Regionalpolitiska utredningen (REK 87)

Regeringens konservativa och koncentrationsinriktade syn på regionalpolitikens utformning har också medfört att riksdagen vid ett flertal tillfällen – mot regeringens vilja – fattat beslut om att förstärka det regionalpolitiska stödet. Bl a har de s.k. länsanslagen av riksdagen förstärkts i förhållande till regeringens förslag vid fyra tillfällen.

Anslaget Regionala utvecklingsinsatser (länsanslaget) infördes på förslag av mittenregeringen från och med budgetåret 1982/83 (prop. 1981/82:113, AU 1981/82:23). Socialdemokraterna yrkade avslag (motion 1981/82:2352). Därefter har följande belopp anvisats:

Belopp i milj. kr.

Budgetår	82/83	83/84	84/85	85/86	86/87	87/88	88/89	89/90
c	275	448,25	448,5	600	750	750	800	1350
s	0	298,25	298	488	488	488	688	690
RD-beslut	275	298,25	398	488	488	688	690	800

I proposition 1989/90:76 föreslås att ytterligare 80 milj. kr. anvisas på tilläggshudget för innevarande budgetår. För budgetåret 1990/91 föreslås att 900 milj. kr. anvisas. Från centerpartiets sida föreslår vi att för kommande budgetår anvisas 1 150 milj. kr.

Regeringen har beräknat att statens andel av kostnaderna per sysselsättningstillfälle är ca 150 000 kr. Riksdagen har vid fyra tillfällen t.o.m. budgetåret 1988/89 räknat upp regeringens förslag om anslag till regionala utvecklingsinsatser med totalt 412 milj. kr.

Centerpartiets förslag till uppräknning av länsanslagen skulle – om de vunnit riksdagens gehör – räckt till att stödja ca 2 700 arbetstillfällen utöver vad regeringen föreslagit.

Kritiken från såväl riksdagen som allmänheten, ökande skillnader i levnadstandard mellan landets olika delar, allt större klyftor mellan och inom länen m.m. framtvingade vidare förslag från regeringen i form av de s.k. paketen för Bergslagen, Norrbotten, Västerbottens inland, Västernorrland, Blekinge och i den föreliggande propositionen Jämtland. Paketen kännetecknas främst av satsningar till gagn för främst storföretag i några få kommuner medan de sämst ställda kommunerna inte alls fick del av stödet.

Från centerpartiets sida har vi vid upprepade tillfällen påtalat att propositioner med särskilda "paket" är att betrakta som "brandkärsuttryckningar", betingade av nödvändigheten av att i efterhand försöka "reparera" de skador en felaktigt förd politik orsakat. Koncentrationsproblemen kan aldrig varaktigt lösas med selektivt inriktade "åtgärds paket" för en viss ort eller region.

Det krävs i stället en decentralistisk syn och en annorlunda politik än den regeringen fört. Vidare behövs en politik för social rättvisa och likvärdiga levnadsförhållanden över hela landet. Det krävs förutsättningsskapande generella insatser på många olika områden om de regionala obalansproblemen varaktigt skall kunna utjämnas.

Mot bakgrund av de uppenbara bristerna i den förda politiken begärde riksdagen 1987 (AU 1986/87:43) att en ny regionalpolitisk utredning skulle tillkallas.

Den regionalpolitiska utredningen har sedermera presenterat ett betänkande "Fungerande regioner i samspel" (SOU 1989:55).

Utredningen har redovisat ett faktaunderlag kring de regionala problemen. Vissa områden har dock inte analyserats tillräckligt. Av utredningen framgår bl.a. att befolkningen minskat i nära 150 kommuner under 1980-talet medan storstadskommunerna haft en positiv folkmängdsutveckling.

Flyttningsbenägenheten är störst i åldersgrupperna 15 – 30 år och bland kvinnor. Detta har medfört en påtaglig övervikt av män i kommuner, där folkmängden minskat under en lång tidsperiod.

Av utredningen framgår vidare att idag förvärvsarbetar 79 % av alla kvinnor i åldern 20 – 64 år. Motsvarande siffra för män är 86 %. Skillnaderna över landet är stora. Lägsta förvärvsfrekvensen för såväl kvinnor som män har Haparanda med 64 % resp 69 %. Högst förvärvsfrekvens (87 %) har kvinnorna i Upplands Väsby och Salem. Motsvarande högsta förvärvsfrekvens för män är 93 % och avser kommunerna Gnosjö, Tranemo och Gislaved. Sammantaget är dock de högsta förvärvsfrekvenserna för både kvinnor och män begränsade till vissa regioner; för kvinnor i Sjuhäradsbygden, delar

av Jönköpings län och Storstockholmsområdet resp för män i Stockholms-, Göteborgs- och Malmöregionerna.

Analysen av arbetsmarknaden visar också hur könsuppdelad den är med kraftig dominans för kvinnor inom den offentliga sektorn, medan män dominerar inom näringslivet. Slutligen visar också beskrivningen av den regionala problembilden betydande skillnader i utbildningsnivå över landet.

Utredningens förslag innebar mot bakgrund av de genomförda analyserna bl.a. att den nuvarande indelningen i stödområden skulle avskaffas och ersättas med tre prioriterade landsdelar, inlandet, Bergslagen och Sydöstra Sverige. Utredningen förordade även satsningar på s.k. prioriterade mellanstäder, dvs. mer expansiva kommuner i regionalt utsatta län.

I en omfattande reservation till betänkandet angav centerns representant i utredningen en alternativ linje för hur hela landet skall utvecklas.

Den regionalpolitiska propositionen

REK 87 utgör det huvudsakliga underlaget för regeringens proposition 1989/90:76 Regionalpolitik inför 90-talet. Propositionen innebär dock i vissa hänseenden betydande avvikelser från utredningens förslag.

Propositionens förslag innebär att den nuvarande stödområdesindelningen avskaffas och ersätts med två stödområden – stödområde 1 och 2. Dessa motsvarar i huvudsak nuvarande stödområde A och B samt vissa delar av C.

Propositionens förslag medför – om det genomförs – att skarpa gränser uppstår med betydande orättvisor mellan kommuner med likartade förhållanden.

REK 87:s förslag om utpekande av s.k. mellanstäder fullföljs inte, men återkommer i en annorlunda form, då i propositionen betonas att motsvarande orter skall vara s.k. stödjepunkter och storstadsalternativ – ett förslag som snarast kan ses som en återgång till ortsklassificeringssystemet och det socialdemokratiska bastiontänkandet.

I propositionen betonas vidare vikten av infrastrukturella insatser för att främja regional utveckling och en effektiv samordning mellan samhälls- och politikområden. Ett särskilt infrastrukturanslag föreslås infört om 330 milj. kr. Detta anslag är dock att anse som en viss ersättning för centerpartiets och REK 87:s förslag om återföring av 1 öre/kWh av intäkterna från vattenkraftsel till de regioner och kommuner där den produceras.

Vidare föreslås att endast 35 milj. kr. avsätts för stöd för forsknings- och utvecklingsverksamhet vid de mindre och medelstora högskolorna, trots att REK 87 enhälligt föreslagit en kraftig satsning.

I propositionen hävdas även att förslagen till utformning av de regionalpolitiska stöden förenklas genom att antalet stödformer minskar, hanteras av färre organ samt av en ytterligare decentralisering. Stöd föreslås kunna lämnas i form av bidrag till investeringar, företagsutveckling och sysselsättningsökning. Den maximala bidragsprocenten sänks för lokaliseringsbidrag medan lokaliseringslån i enlighet med centerns tidigare förslag avskaffas liksom investeringsbidragen. Ett särskilt utvecklingsbidrag införs som skall ersätta offertstöd och regionalpolitiskt utvecklingskapital.

I traditionell byråkratisk anda föreslås också att glesbygdsdelegationen omvandlas till en myndighet och lokaliseras till Östersund. Paketpolitiken fortsätter och särskilda medel anvisas för insatser i Jämtland.

Enligt propositionen föreslås att 2 250 miljoner kr. anvisas för budgetåret, vilket påstås vara en kraftig ökning. Det är dock endast 353 milj. kr. I realiteten är också förstärkningarna betydligt mindre med hänsyn till att 80 milj. kr. anvisas till regionala utvecklingsinsatser respektive 150 milj. kr. till lokaliseringsbidrag på tilläggsbudget. Ökningen jämfört med innevarande budgetår blir då 123 milj. kr., varav 46 milj. kr. till Jämtland som ett engångsanslag.

Med hänsyn tagen till kostnadsutveckling m.m. kan således konstateras att statens ekonomiska insatser för regional utveckling och balans reellt minskar. Detta skall ställas mot de deklarationer som föredraganden gör beträffande vikten av att regionalpolitiken skall främja en rationell produktion med hög ekonomisk tillväxt med hänsyn tagen till målet om en god miljö, rättvis fördelning av välbästand mellan olika delar av landet, bidra till en balanserad befolkningsutveckling så att valfrihet uppstår beträffande bosättning, utbildning, arbete m.m.

Sammantaget kan konstateras att den regionalpolitiska propositionen är ett omfattande och ordrikt dokument med få verkningsfulla förslag. I propositionen fullföljs förslag från REK 87 som har en klart koncentrerande inriktning medan förslag med decentralistisk inriktning avvisas av regeringen. Propositionen visar tydligt att regeringen fortsätter med koncentrations- och centraliseringspolitiken.

I det följande kommer vi från centerpartiets sida med utgångspunkt i kommitténs betänkande och i den reservation som centerns representant lagt att presentera förslag och åtgärder som syftar till regional balans, en stark samhällsekonomi och utveckling i hela landet, i såväl storstad som på landsbygden och i dess tätorter.

III. Centerförslag

Från centerpartiets sida har vi såväl vid tidigare riksmöten som till innevarande riksmöte lagt förslag på olika politikområden som syftar till att främja regional utveckling. Till innevarande riksmöte har vi väckt särskilda motioner som rör landsbygdens utveckling, åtgärder för en förbättrad storstadsmiljö, forskning och utveckling, trafik m.m. Dessa förslag syftar till att främja en mer balanserad regional utveckling och en god miljö. I en särskild motion i anledning av proposition 1989/90:88 om vissa näringspolitiska frågor lägger vi förslag i syfte att bl.a. förbättra förutsättningarna för småföretagsamheten och därmed en decentralistisk utveckling av näringslivet. Nedan redovisas kort innehållet i de motioner som avses behandlas under innevarande riksmöte.

Landsbygdsmotionen

I en partimotion (motion 1989/90:A412) till innevarande riksmöte har vi utförligt redovisat vår syn och lagt ett konkret förslag till åtgärdsprogram för

att främja landsbygden s utveckling. Våra förslag i landsbygdsmotionen redovisas särskilt. Med anledning av propositionen läggs även vissa kompletterande förslag.

Storstadsmotionen

I en särskild partimotion har vidare lagts förslag som syftar till att förbättra storstädernas livsmiljö (motion 1989/90:Bo25U). I motionen fastslås bl.a. vikten av en balanserad utvecklingstakt för storstäderna och behovet av en aktiv regionalpolitik för att angripa koncentration, köer och social- och miljömässiga problem.

Arbetsmarknadspolitiska motionen

I en kommittémotion på arbetsmarknadspolitikens område (motion 1989/90:A283) föreslås bl.a. att en del av överskottsmedlen i arbetslöshetsförsäkringen skall utnyttjas för offensiva regional- och näringspolitiska insatser i de områden där arbetslösheten är högst och sysselsättningsgraden lägst.

Forskning och utveckling för regional balans

I flera motioner till innevarande riksmöte, bl.a. en partimotion om forskning och högre utbildning som drivkraft för den regionala utvecklingen (motion 1989/90:U650) och en partimotion i anledning av proposition 1989/90:90 om forskning (motion 1989/90:U6143) har vi lagt förslag som syftar till att förstärka forskningens och den högre utbildningens möjligheter att främja en regional utveckling. I dessa motioner prioriteras särskilt de mindre och medelstora högskolornas behov.

Näringspolitik

I en partimotion i anledning av proposition 1989/90:88 om vissa näringspolitiska frågor behandlas bl.a. vikten av förbättrade villkor för småföretagsamheten och utvecklingsfondernas roll. I motionen betonas bl.a. att en mångfasetterad och över landet spridd småföretagsamhet är avgörande för möjligheterna att bereda utkomst, utbildning och service i landets alla delar. I motionen föreslås satsningar på småföretagsutveckling, stöd till vissa industriella satsningar, teknisk forskning och utveckling m.m. I motionen avvisas också regeringens förslag till att centralt och korporativt utse styrelseledamöter i utvecklingsfonderna.

IV. Utveckla hela landet – centerpolitik för samhälle i balans

Den regionala problembilden

I propositionen konstateras att befolknings- och sysselsättningssituationen är mest ofördelaktig i norra Sveriges inland. Befolkning och näringsliv har i detta område, hävdar föredraganden, större hinder såsom t ex långa av-

stånd, gles bebyggelse etc att övervinna än i andra delar av landet. Långsiktiga problem av strukturell och "annan art" finns därutöver i vissa kommuner i Bergslagen och i nordvästra delarna av Värmland.

Såsom ovan redovisats visar REK 87:s kartläggning att propositionens beskrivning är alltför ytlig. I närmare 150 kommuner har befolkningen minskat under 1980-talet samtidigt som 37 av storstadsområdenas kommuner haft en ökande befolkning. REK 87 konstaterar att entydiga förlorare är glesbygdskommunerna och övriga små och medelstora kommuner över hela landet. I denna grupp ingår 148 kommuner och befolkningen har minskat i 75 % av dessa kommuner.

Många kommuner har sedan 1960 förlorat en stor del av sitt befolkningsunderlag. Femton kommuner har minskat sin folkmängd med mellan 30 och 45 procent. Utflyttningen har lett till starkt sjunkande ungdomsandelar medan andelen pensionerade i många fall nära fördubblats.

Föredragandens uttalanden och de förslag som läggs kommer enligt vår bedömning inte att påverka den koncentrationsutveckling som pågår. Det krävs enligt vår mening, för att hela landet skall kunna utvecklas, ett decentralistiskt synsätt med nytänkande, okonventionella lösningar och mer generella insatser på olika politikområden från samhällets sida för att vi skall nå detta mål.

Den negativa befolkningsutveckling som pågår på olika håll i landet måste hejdas och vändas. I annat fall riskerar betydande geografiska områden över hela landet att inom något eller några decennier bli i det närmaste ödebygder. Det krävs inte bara ett stopp för utflyttningen från dessa områden. Det krävs även en inflyttning till de stora områden som länge haft vikande befolkningsciffror. Detta är nödvändigt om de skall kunna överleva och utvecklas långsiktigt. Detta förutsätter en breddad arbetsmarknad och fler jobb.

En sådan politisk inriktning är livsviktig för utflyttningsområdena men är samtidigt lika nödvändig för snabbt växande koncentrationsorter. En levande landsbygd och en fungerande storstadsmiljö ger tillsammans förutsättningar för en positiv utveckling av hela landet.

Koncentrationens avigsidor som t.ex. trafikstockningar, hälsofarliga luftföroreningar, höga markpriser och bostadskostnader samt hotade grönområden är det pris som många boende i folkrika regioner får betala för koncentrations- och centraliseringspolitiken. I utflyttningsområdena hotas serviceunderlag, och genomförda basinvesteringar utnyttjas dåligt. En balanserad utveckling i alla regioner är att föredra med såväl samhällsekonomiska som miljömässiga utgångspunkter.

Allt talar också för att de regionala obalanserna idag är en av de viktigaste inflationsdrivande faktorerna. Särskilt kostnadsutvecklingen inom Stockholmsregionen driver på prisutvecklingen i hela landet. Inte bara byggandet och bostadspriserna påverkas utan också en stor del av löne marknaden på många centrala arbetsområden. Kostnaderna på tjänstemarknaden är särskilt påverkade av konkurrensen om personal inom den befolkningsrikaste regionen samt av hushållens allt högre kostnader för både varor och tjänster.

Befolkningspolitiska mål

Mot. 1989/90

A118

Enligt vår mening bör mot denna bakgrund krävas att förutsättningar skapas för en återinflyttning till ett 100-tal av de kommuner som mest plågats av koncentrationspolitiken.

Ett väsentligt mål för de regionala satsningarna är också som ovan redovisats att bevara och utveckla storstadens kvaliteter och miljö. Befolkningstillväxten i storstäderna måste därför begränsas och storstädernas andel av befolkningen bör långsiktigt inte öka.

Enligt vår mening bör därför politiken på olika områden inriktas mot att nå befolkningsmål som leder till en mer balanserad befolkningsfördelning över landet. Dessa befolkningsmål får således inte ha karaktären av prognoser. Det bör ankomma på regeringen att för riksdagen ange dessa mål utifrån underlag från respektive länsstyrelse. Detta bör ges regeringen till känna.

Den enligt vår mening allmer oroande och allt snedare befolkningsutvecklingen, könsmässigt och generationsmässigt sett, kan under 90-talet bl.a. leda till att det blir svårt att få godtagbar kvalitet på många för invånarna viktiga serviceområden. Dessutom leder bristen på särskilt yngre kvinnor till att områdenas sociala system slås sönder med stora och negativa effekter på hela samhällslivet. Även i regioner som Bergslagen finns ett stigande kvinnounderskott.

Vi anser mot denna bakgrund att en demografisk utredning bör tillsättas med uppgift att kartlägga och analysera de sociala och ekonomiska livsmönstren. Syftet med utredningen skall vara att få ett bättre underlag för insatser och förslag till långsiktiga lösningar som stimulerar till en jämnare ålders- och könsfördelning över landet. Om inte den nuvarande utvecklingen kan vändas riskerar problemet med den snedvridna ålders- och könsstrukturen under 1990-talet att bli i det närmaste olösligt för många kommuner i de regionalt utsatta delarna i landet. Detta bör ges regeringen till känna.

Centerprogram för regional utveckling och regional balans

Regionalpolitiska mål och riktlinjer

I propositionen anges att regionalpolitiken skall inriktas på att ge människor tillgång till arbete, service och god miljö oavsett var de bor i landet. Regionalpolitiken skall främja en rättvis fördelning av välfärden för människor i olika delar av landet. Den skall leda till en balanserad befolkningsutveckling. Den skall ge ökad valfrihet i boendet. Den skall syfta till en rationell produktion och ekonomisk utveckling.

Regional balans övergripande politiskt mål

Regional balans förutsätter att statsmakterna vid beslut inom alla samhällssektorer tar hänsyn till vad målet regional balans kräver. Samhällets insatser måste samordnas så att en positiv regional utveckling främjas.

En bättre regional balans innebär att landets samlade produktionsresurser kan utnyttjas på ett bättre sätt. Den mest positiva utvecklingen av samhälls-

ekonomin erhålles om mänskligt kunnande, samhällsinvesteringar och råvarutillgångar tas till vara över hela landet.

Det är med denna utgångspunkt nödvändigt med en helhetssyn på och samordning av bl. a. den ekonomiska politiken, näringspolitiken, energipolitiken, sysselsättningspolitiken, trafikpolitiken, bostadspolitiken, skattepolitiken och utbildnings- och forskningspolitiken. Samordnade åtgärder inom dessa områden är avgörande för möjligheterna att få till stånd såväl en levande landsbygd som en balanserad storstadsutveckling.

Enligt vår mening måste således insatserna inom olika politiska sektorer anpassas efter målet att uppnå såväl regional som inomregional balans. Det är en grundläggande svaghet i propositionen att de många uttalandena om vikten av samordning inom skilda sektorer för att nå en positiv regional utveckling följs upp med så få konkreta förslag. De förslag som läggs är också marginella och avser, förutom ovan redovisade 35 milj. kr. för forskning vid de mindre och medelstora högskolorna, arbetsmarknads- och kulturområdet.

Enligt vår uppfattning är ett oundgängligt krav att varje sektor utgår från en regionalpolitisk målsättning och tar ett regionalpolitiskt ansvar för de beslut som fattas inom respektive område. Detta bör ges regeringen till känna.

Målsättningen för regionalpolitiken måste vara att skapa *förutsättningar* för fungerande regioner, dvs. regioner som fungerar ekonomiskt, socialt, kulturellt samt ekologiskt. Detta förutsätter en decentralistisk helhetssyn där målet regional balans är centralt.

Geografiskt bör begreppet "region" enligt vår mening vara liktydigt med de lokala arbetsmarknaderna. Den geografiska stödområdesavgränsningen måste utgöras av kommuner eller i vissa fall del av mycket ytvida kommuner. Utformningen av det regionalpolitiska stödet måste anpassas därefter. Därutöver tillkommer över hela landet behovet av riktade insatser för landsbygdsutveckling. Detta bör ges regeringen till känna.

Resursområden – principiella förutsättningar

Under de senaste 25 åren har stödområdesgränserna ändrats i snitt oftare än vart femte år. Detta är mot bakgrund av de långsiktiga spelregler som måste gälla för företag och kommuner oacceptabelt.

Från centerpartiets sida vill vi inte bestrida att det finns ett behov av att kontinuerligt förändra regionalpolitiken. Ändringar måste dock bygga på målsättningen ett stabilt och differentierat näringsliv och en balanserad befolkningssammansättning. Alltför stora och snabba förändringar av de ekonomiska villkoren kan naturligtvis också ställa till stora problem för de företag och kommuner som måste planera långsiktigt.

Om förändringar i stödreglerna sker med alltför korta intervaller – vart femte år eller kortare period – innebär detta betydande osäkerheter för företagen vid etableringar.

Både företag och kommuner har rätt att få långsiktiga spelregler för sitt agerande. Detta innebär att ändringar av resursområdenas utbredning oftare än vart tionde år måste undvikas. Företag och kommuner måste kunna räkna med dessa grundvillkor. Skälen för denna princip är i korthet:

1. Ett företag som söker stöd tvingas planera på längre sikt än andra. Det är naturligt eftersom det måste redovisa till många organ/personer som ställer frågor om företagets långsiktiga policy.

2. En kommun i resursområdet kan inte på kortare tid än 10 år lösa de grundläggande strukturproblem som föranlett inplaceringen i stödområdet.

3. Erfarenheterna av inplaceringar av kommuner i ett tillfälligt resursområde visar vådan av alltför kortsiktiga satsningar med alltför snabbt igångsatta projekt och löften om många nya arbeten som inte kan fullföljas.

4. Ett företag som nyetablerar sig med regionalpolitiskt stöd planerar ofta att expandera inom de första 10 åren. Det kalkylerar med att kunna söka stöd utifrån samma villkor 1-2 gånger till under denna period. Osäkerhet kan äventyra projektet som helhet och en expansion.

5. Tillfälliga och korta perioder kan leda till flera spektakulära och riskfyllda projekt. Lokala entreprenörer vågar inte starta ett nytt företag, eftersom de behöver mer tid och större trygghet.

6. Om tillfällig inplacering i resursområde trots allt blir en realitet för vissa områden utanför de fasta stödområdena, bör en minsta period om 5 år användas för de särskilda statliga stödinsatserna.

Det är således väsentligt för kommuner och företag, att det i samband med det regionalpolitiska beslutet markeras, att inplacering i s.k. stödområde är permanent under överskådlig tid. Det kan däremot vara rimligt att ha en större flexibilitet vad avser stödområde C, där vissa förändringar kan vara motiverade att genomföra beroende på utvecklingen. Det är enligt vår mening oundgängligen nödvändigt, att när samhället till vissa områden satsar regionalpolitiska medel, måste satsningarna upplevas som rättvisa och väl-motiverade. Detta innebär att kommuner, vilka nu föreslås inplacerade i stödområde C, måste kunna tas ur detta område, om utvecklingen motiverar detta.

En sådan åtgärd förutsätter dock att vissa kriterier är uppfyllda såsom exempelvis att en mer balanserad ålders- och könsstruktur uppnåtts och sysselsättningssituationen förbättrats. Det kan också vara motiverat att inom en del C-kommuner undanta vissa församlingar från stödområdet. Det bör ankomma på regeringen att göra dessa bedömningar och återkomma till riksdagen med förslag om sådana förändringar, bl.a. innebärande att "stadsförsamlingar" i växande större tätorter som idag är placerade i stödområde C skall tas ur C-området och att stödet istället koncentreras till de delar av dessa kommuner som har problem.

Ny benämning

Vi anser vidare att begreppet stödområde bör ersättas med en ny benämning för att markera, att avsikten med åtgärderna är att ta tillvara de resurser och inneboende möjligheter dessa kommuner har till en positiv utveckling. Vi föreslår därför att begreppet stödområde ersätts med begreppet resursområde.

Den ändrade benämningen till resursområde motiveras också av att dessa områden årligen till folkhushållet har bidragit med miljarder i t ex vinster från vattenkraften respektive exportinkomster från skogs- och gruvnäring-

arna. Dessa områden har även utgjort en resurs för rekrytering av ung och välutbildad arbetskraft till de expansiva orterna i Syd- och Mellansverige. Sammantaget har dessa delar av landet positivt bidragit till välförhållanden. De har varit "resursområden" till gagn för hela landet.

Mot. 1989/90
A118

Geografiska prioriteringar

Regionalpolitiska utredningens förslag

I REK 87 föreslogs att tre landsdelar skulle prioriteras från regionalpolitiska utgångspunkter, dvs. inlandet, Bergslagen och sydöstra Sverige. Därutöver prioriteras vissa s.k. mellanstäder – dvs. i huvudsak livskraftiga länscentra.

Propositionens förslag

I propositionen avvisas detta förslag och föreslås att den nuvarande stödområdesindelningen med tre stödområden, A, B och C, ersätts med två stödområden, 1 och 2, områden som närmast motsvarar stödområdena A och B, kompletterat med vissa C-kommuner.

Centerns förslag

Propositionens förslag till stödområdesindelning är enligt vår mening alltför grov och inte anpassad efter de verkliga regionalpolitiska behov som föreligger. Förslaget får för vissa kommuner helt oacceptabla effekter. De begränsningar förslaget medför i förhållande till dagens system innebär att kommuner med likartade förhållanden får helt skilda förutsättningar beroende på om de hamnar inom eller utanför stödområdet.

Föredraganden har enligt vår mening inte på ett hållbart sätt kunnat motivera förslaget att slopa det nuvarande områdssystemet. Propositionens förslag om geografisk indelning av stödområden måste därför avslås.

Den geografiska omfattningen bör i stället enligt vår mening bygga på REK 87:s förslag. Till skillnad från majoriteten i REK 87 anser vi dock att nuvarande indelning i A-, B- och C-områden bör behållas med vissa kompletteringar. Motivet för detta är det berättigade kravet från kommuner och företag om långsiktiga spelregler. Den hittillsvarande utvecklingen med en stark centralisering till storstadsregionerna motiverar också den större geografiska omfattningen i vårt förslag till resursområden. Det finns ett starkt behov av att bygga upp en bättre infrastruktur i dessa kommuner i syfte att skapa varaktiga möjligheter till arbete och boende där. Det är nödvändigt, om dessa kommuner skall kunna konkurrera med de expansiva orterna i landet om befolkning och arbetstillfällen.

Mot denna bakgrund bör gällande C-områden inte förändras. Man bör dessutom överväga om vissa ytterligare kommuner bör placeras inom stödområde C, för den närmaste 10-årsperioden. De kommuner i Bergslagen och sydöstra Sverige, vilka för närvarande ej är inplacerade i stödområde, men enligt REK 87:s förslag skulle inplaceras i stödområde, bör föras till område C liksom vissa kommuner i södra Östergötland.

I propositionen avvisas REK 87:s förslag om införande av s.k. mellanstäder med hänvisning till den massiva kritik som remissinstanserna framförde mot detta förslag – en kritik som anslöt till den reservation som centerns representant i utredningen lagt mot detta förslag från REK 87:s majoritet. I stället inför begreppet "stödjepunkter". Detta begrepp är såvitt vi kan bedöma utifrån stödjepunkternas tilltänkta roll och funktion liktydigt med mellanstäder. Enligt propositionens förslag skall utlokalisering av privata tjänsteföretag och statlig verksamhet i vissa fall kunna ske med statligt stöd till dessa orter.

I förhållande till utredningens förslag innebär detta enligt vår mening ännu större risker än propositionens förslag att redan kraftiga inomregionala obalanser förstärks genom att mellanstäder existerar reellt utan att vara formellt utpekade. Detta innebär att staten kan stödja ett större antal mellanstäder – i princip enbart residentsorter – än de föreslagna i REK 87 genom att inte peka ut några konkreta stödjepunkter.

Propositionens förslag riskerar att medföra att statliga utlokaliseringar fokuseras till mellanstäderna och hindrar en mer småskalig och allsidig geografisk utlokalisering av statliga verksamheter från Stockholm. Mellanstäderna får ta på sig en roll av regionala motorer som de inte visat sig ha några politiska eller praktiska förutsättningar för att klara under tidigare är.

Förslaget om stödjepunkter innebär att en koncentration av resurser till länens mest gynnade områden främjas och ger potentiella företag en signal om att det är residentsorterna, som staten främst kommer att stödja i fortsättningen. Detta riskerar leda till att systemet med fasta resursområden för små och medelstora kommuner blir verkningslöst.

Vi vill från centerpartiets sida med kraft understryka att någon särskild prioritering av de mest expansiva orterna i länen inte bör komma ifråga. Detta bör ges regeringen till känna. Vi återkommer nedan till vår syn på hur decentralisering och utlokalisering av statliga verk och funktioner bör ske.

Tillfälligt resursområde

Möjligheten att inplacera kommuner som drabbats av akuta problem genom företagsnedläggningar i våra föreslagna resursområden bör kvarstå. Vi vill för vår del dock understryka att denna möjlighet måste utnyttjas på ett mera rättvist och konsekvent sätt än vad den socialdemokratiska regeringen hittills gjort. En akut industrikras och en kontinuerlig pågående strukturförändring med minskande sysselsättningstillfällen som följd bör likabehandlas av statsmakterna. Detta bör ges regeringen till känna.

Geografisk omfattning av resursområden

Den geografiska avgränsningen och konkret inplacering av kommuner i resursområden redovisas i en särskild bilaga till motionen. Riksdagen bör enligt vår mening med avslag av propositionens förslag anta vårt förslag till resursområden för näringslivsutveckling.

Organisation och administration av regionala utvecklingsinsatser

Reformerad politisk beslutsprocess

Uttalandena i propositionen skapar inga förutsättningar för en effektivisering av den centrala och regionala beslutsorganisationen för att främja en regional utveckling. Föredraganden redovisar endast vagt sina bedömningar av möjligheterna.

Det är enligt vår mening nödvändigt att hela det politiska arbetet medvetet inriktas på att främja en utveckling mot regional balans. Utvecklingen under de senare åren har visat att det krävs en bred parlamentarisk medverkan, om det skall kunna föras en medveten politik för regional balans. Den parlamentariska beslutsprocessen måste anpassas därefter.

Den s.k. samordnande statssekreterargruppen har uppenbart helt misslyckats med sitt arbete inom regeringskansliet. Föredragandens uttalanden om att denna grups verksamhet skall "intensifieras" torde inte innebära något lyft för de regionala frågorna. Önskvärt vore i stället att finansdepartementet kraftfullt tog itu med de regionalpolitiska utvecklingsfrågorna som en övergripande samhällsekonomisk uppgift och att finansministern fick ansvaret för de regionalpolitiska samordningsfrågorna inom regeringskansliet. Det skulle vara en markering av den vikt som dessa frågor måste tillmätas.

Enligt vår mening bör vidare riksdagens finansutskott efter hörande av berörda utskott få i uppdrag att göra en samlad bedömning av effekterna av de föreliggande förslagen i budgetpropositionen och redovisa dessa i ett särskilt betänkande. Målsättningen måste vara att lägga fast en sammanhållen politik som utvecklar hela vårt land.

Lokalisering av statlig verksamhet

Centerpartiet kräver att riksdagens beslut om förutsättningar och prioriteringsordning för omlokalisering av statliga myndigheter skall ligga fast och fullföljas. Detta bör ges regeringen till känna.

Decentralisera statlig förvaltning

Enligt vår mening är en betydelsefull del i utvecklingen mot ett decentraliserat samhälle att beslut och befogenheter läggs så nära dem det berör som möjligt. En decentralisering av funktioner från den centrala nivån till läns- och kommunnivå bör ske. En reducering av centrala uppgifter medför att ansvar och kompetens flyttas över till den regionala nivån.

Vi vill för vår del understryka att *i första hand* skall funktioner decentraliseras från centrala till kommunala och regionala nivåer. Dessa möjligheter skall prövas innan utlokaliseringar av myndigheter helt eller delvis föreslås ske.

Utvecklingen under efterkrigstiden har i Sverige bl.a. inneburit att den centrala statliga myndighetsorganisationen kraftigt har expanderat både vad avser antal myndigheter och storlek. Många av dessa myndigheter har fått en onaturlig storlek och tillskansat sig en betydande makt. Myndigheterna

har medverkat i byråkratiseringen av samhällslivet och har genom tunga regelsystem fördyrat verksamheter.

Enligt vår mening måste nu ett aktivt och systematiskt arbete komma till stånd för att minska de centrala myndigheterna både vad avser storlek och inflytande. Otdisensliga uppgifter måste utmönstras. En medveten decentralisering av uppgifter måste ske till kommuner och län. Den kunnsighet och erfarenhet som idag präglar kommun- och länsnivån talar entydigt för en radikal minskning av den centrala förvaltningen. De centrala verken behöver en mindre stab med hög kompetens som länk mellan regering/riksdag-kommun/länsförvaltning.

Vi föreslår därför att de statliga verkens centrala administration minskas och uppgifter och funktioner förs över till län och kommuner. Målsättningen bör vara att antalet tjänster på central nivå halveras på lång sikt genom successiv decentralisering av funktioner. Omfattningen kan dock variera beroende på hur stor central administration myndigheterna har och med hänsyn till det decentraliseringsarbete som tidigare bedrivits. Ett förslag med denna inriktning bör snabbt tas fram.

Vårt förslag skall främst ses som en avbyråkratisering, vilken ger förutsättningar för en bättre och effektivare verksamhet inom viktiga samhällsområden. Det innebär en verklig administrativ rationalisering och blir ett viktigt bidrag till en ytterligare uppbyggnad av lokal och regional kompetens och får därmed stora positiva regionalpolitiska konsekvenser.

En modell för decentralisering av statliga verk från Stockholm till små och medelstora kommuner har kommit från Bergslagsdelegationen. De föreslår att man också flyttar ut mindre enheter till stöd för lokal kompetensutvidgning inom viktiga områden för respektive kommun och dess näringsliv. Då kan ett fåtal medarbetare från ett centralt verk i samverkan med lokal, offentlig och privat kompetens aktivt bidra till utveckling av det lokala näringslivet eller den lokala miljön. Detta föreslås ske på frivillig väg. Modellen skall ses som ett komplement till större utlokaliseringar. Enligt vår mening bör detta system prövas inom ramen av den av oss föreslagna översynen.

Den inomregionala decentraliseringen

Enligt vår mening måste i län med snabbt växande "läns huvudstäder" läns- och landstingsorganisationerna äläggas att kraftfullt arbeta med inomlänsutlokalisering/decentralisering av funktioner. Detta bör som ovan understrukits vara ett villkor vid riktade statliga utlokaliseringar av bl. a. statlig central verksamhet. När länsfunktioner inom den offentliga sektorn skall utlokaliseras bör modell och skala noga anpassas till varje kommuns näringsliv, behov och förutsättningar. Det innebär i sin tur att länsfunktioner som placeras ut lokaliseras till fler än en ort för att passa de lokala förutsättningarna.

Vi föreslår att länsstyrelserna ges i uppdrag att lägga förslag om decentralisering av tjänster inom bl. a. länsstyrelsen, skogsvårdsstyrelsen, länsarbetsnämnden, lantbruksnämnden och utvecklingsfonden m fl länsorgan. Landstingens centrala förvaltningar kan minskas genom konsekvent delegering av befogenheter. Delfunktioner kan också med fördel läggas ut från centrala

förvaltningar. Vid statlig utlokalisering av delfunktioner och verk skall de län uppmärksammas som visat ett dokumenterat intresse och aktivt arbetat för inomregional balans. Detta bör ges regeringen till känna.

Mot. 1989/90
A118

Myndigheternas roll

I propositionen understryks angelägenheten att samverka och samarbeta mellan myndigheter i regionalpolitiska frågor utvecklas. I propositionen föreslås vidare att glesbygdsdelegationen skall ombildas till ett verk och utlokaliseras till Östersund. Samtidigt framhålls att statens industriverk (SIND) vad avser regionalpolitiken intar en särställning bland myndigheterna.

Utlokalisering av verk motiveras bl.a. av sysselsättningspolitiska skäl i de kommuner dit verket lokaliseras och behovet av att minska överhettningen i Stockholmsregionen. Förslaget att utlokalisera glesbygdsdelegationen och ombilda denna till ett verk kan knappast ha dessa motiv utan en helt annan bakgrund. Med hänsyn till den kritik av regeringens landsbygdspolitik som delegationen framfört i egenskap av ett utredande och opinionsbildande organ torde förslaget snarast vara motiverat av en vilja från regeringens sida att skapa ett mer lydigt och regeringstroget organ. Vi anser mot denna bakgrund att glesbygdsdelegationen ej bör få förändrade arbetsuppgifter. Mot denna bakgrund bör en omlokalisering av just glesbygdsdelegationen, med dess fåtal anställda, inte tillmätas någon avgörande regionalpolitisk betydelse utan bedrivs med nuvarande omfattning. Detta innebär att medelsbehovet enligt vår bedömning minskar med 9 milj. kr. vilka enligt vårt förslag istället bör anvisas till Folkhälsoinstitutets fortsatta verksamhet.

Vi föreslår som alternativ en utlokalisering av SIND till Östersund. En sådan utlokalisering är logisk mot bakgrund av att SIND såsom regeringen påtalat intar en särställning i det regionalpolitiska arbetet. Verket skulle med en lokalisering till Östersund få en större närhet till de regionala problem verket är satt att hantera. Det skulle samtidigt skapa ökade sysselsättningstillfällena i Östersund i en omfattning som kan få en positiv betydelse för Östersundsregionen. Vi föreslår därför att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till utlokalisering av statens industriverk till Östersund.

Vi har vidare i annat sammanhang föreslagit att Expertgruppen för regional utveckling ombildas till Landsbygdsens forskningsråd och att kvarstående åtaganden för ERU får belasta kommittéanslaget. Detta bör ges regeringen till känna.

Länsorganens roll

Länsstyrelserna – samordnad länsförvaltning m. m.

Vi vill understycka att riksdagens beslut om en samordnad länsförvaltning inte innebär någon reell lösning på problemen i regionalt utsatta områden. De utvärderingar som gjorts i Norrbotten visar att så inte är fallet.

Centerpartiet har i en partimotion redovisat de länsdemokratiska frågorna och länsorganens roll.

Centerpartiet vill i detta sammanhang påtala vikten av att det direktvalda landstingsmötet, som representerar hela länet med väl förberedda sakfrågor,

debatterar länsutvecklingen och de åtgärder som behöver vidtas för att förbättra den inomregionala balansen. Enligt vår mening måste av demokratiska skäl de folkvalda landstingen få utökade befogenheter och ett övergripande ansvar för länsfrågorna. Detta skapar förutsättningar för att få ett större engagemang och vilja att lösa länens regionala problem. Denna länsdemokratiska linje har utvecklats i en särskild motion under riksmötet.

Utvecklingsfonderna

Utvecklingsfonderna har en stor betydelse för den regionala utvecklingen. Det är väsentligt att dessa fonder inte berövas sitt kapital utan även i fortsättningen kan bedriva en meningsfull och förstärkt verksamhet till gagn för småföretagsverksamhetens utveckling. Vi tar upp utvecklingsfondernas verksamhet i vår motion om näringspolitiken. I detta sammanhang vill vi dock påtala vissa frågor som syftar till att öka det kvinnliga företagandet, vilket har en särskild betydelse för den regionala utvecklingen.

Regeringen ansluter sig nu till centerpartiets krav på att utvecklingsfondernas målgrupp skall vidgas, vilket kommer att särskilt gynna kvinnor. Dessa är främst verksamma inom sektorer som fonderna hittills inte fått ge stöd till. Regeringens förslag att dra in 1,6 miljarder av utvecklingsfondernas kapital innebär emellertid att dessa vidgade möjligheter knappast får någon betydelse. Centerpartiet motsätter sig därför – utifrån såväl jämställdhets- som småföretagsutvecklingsskäl – att fondernas kapital dras in. Vi tar upp vissa andra förslag till åtgärder för att främja jämställdheten nedan.

Samhälls- och politikområden av särskild betydelse för den regionala utvecklingen

De nuvarande regionalpolitiska stödformerna är främst inriktade mot företagen och har visat sig vara otillräckliga. De är även till sin konstruktion huvudsakligen inriktade på enbart den tillverkande industrin.

Den framtida sysselsättningen kommer till en del att ske inom andra områden. Skall den omfattande avfolkningen i stora delar av landet kunna vändas och en återinflyttning ske, måste stimulanserna förändras och vidgas. Det kräver ett regionalpolitiskt system som bygger på att alla verksamheter underordnas de regionala målen och innefattar infrastrukturella, företagsstimulerande och individinriktade åtgärder.

Det är enligt vår mening nödvändigt att åtgärderna för att främja regional utveckling även byggs upp kring den enskilda människans idéer, initiativkraft, kunskap och arbetsinsats. Samhället skall skapa förutsättningarna.

I propositionen konstateras att "flertalet" områden har stor betydelse för den regionala utvecklingen. Vi ser med tillfredsställelse att regeringen därmed ansluter till den syn som centern länge hävdat i motioner i riksdagen. Det är däremot beklagligt att denna insikt har lett till så få konkreta förslag till åtgärder för att främja den regionala utvecklingen.

Enligt vår mening måste de regionalpolitiska insatserna utgå från en helhetssyn och vara samordnade och förutsättningskapande. Det krävs åtgärder för att bygga upp en infrastruktur med varaktiga möjligheter till arbete.

boende, utbildning, service, kommunikationer, god miljö m.m. över hela landet. Vid sidan av de generella åtgärderna behövs mera direkta insatser för att stimulera såväl nyföretagande som befintlig företagsamhet i utsatta regioner, riktade direkt mot individer som väljer att göra insatser i de mest utsatta regionerna. Detta bör ges regeringen till känna.

Mot. 1989/90
A118

Regionalpolitiken och den internationella integrationen

Centerpartiets representant i REK 87 konstaterade att utredningen ej tillräckligt analyserat hur en ökad integration med EG kommer att påverka den regionala utvecklingen.

I reservationen underströks att EG oavsett svensk anslutningsgrad innebär en förstärkning av de koncentrationsdrivande krafterna i samhället och anfördes:

- att obalanserna under 80-talet ökat inom EG
- att EG ej prioriterar den regionala balansen inom EG:s medlemsstater. Detta är en direkt konsekvens av att man eftersträvar fullständigt fria kapitalrörelser – fri nedläggnings- och etableringsrätt
- att EG vid ett närmare samarbete knappast kommer att ge regionalpolitiskt stöd till svenska regioner från sina regionala fonder med tanke på Sveriges inkomstnivå och låga arbetslöshet
- att EG i första hand kommer att främja tillkomsten av vidareförädlingsindustri inom nuvarande EG eftersom arbetslösheten inom EG:s länder är 5–15 gånger högre än i Sverige. De fackliga organisationerna inom EG kommer dessutom att hårt bevaka var nyetableringarna sker
- att EG ser de skandinaviska ländernas försök till regionalpolitik som något främmande i ett europeiskt perspektiv. EG ser i första hand Nordens periferi- och skogsregioner som turist- och råvaruproducerande regioner.

Slutsatsen i reservationen var att inför förhandlingar med EG om bl.a. svensk regionalpolitik Sverige bör rusta upp sin regionalpolitik högst väsentligt som en motvikt till EG-marknadens koncentrationseffekter.

Regeringens förslag går en motsatt väg. Synen på sambanden mellan det europeiska integrationsarbetet och regionalpolitikens inriktning är väl anpassad till EFTAs spelregler och EG:s striktare krav på sin egen regionala politik.

Föredraganden anför med gillande att stödområdet väsentligt minskat vad gäller befolkningsunderlag och geografisk utsträckning/omfattning.

Regeringens förslag på det regionalpolitiska området är en anpassning i förtid – på ren spekulatation – och inte ett svenskt intresse ur förhandlingssynpunkt.

Enligt vår mening innebär regeringens strategi betydande faror. Anpassningen sker till EG:s *formella* utåtriktade regler, som skiljer sig mycket från samma länders *faktiska* regler, inte till svenska folkets krav och önskemål. Regeringens agerande visar EG att Sverige knappast kommer att arbeta hårt för vår egen regionalpolitiska övertygelse och vårt framtida regionala behov. Regeringens förslag innebär dessutom en anpassning i förväg till de stora EG-ländernas uppfattning i regionalpolitiska frågor och inte till Irland, Portugal m fl länder, som vill ha en skandinavisk regionalpolitik i EG. Med rege-

ringens politik negligeras att Sverige och Norden är Europas mest *extremglesbygder* som kräver samhällsinsatser för att utvecklas och överleva.

Enligt vår mening är detta inte en acceptabel syn för ett framgångsrikt integrationsarbete med bevarad målsättning att hela Sverige skall leva och utvecklas. Detta bör ges regeringen till känna.

Infrastrukturella åtgärder

Näringspolitik och teknikspridning

Den tekniska utvecklingen och den "nya" tekniken inom t ex data- och elektroteknik rymmer inom sig utomordentliga förutsättningar för att vara ett verksamt medel för decentralisering och regional balans. Hela landet måste få tillgång till avancerad teknik och avancerat tekniskt kunnande. Den hittillsvarande utvecklingen innebär emellertid en koncentration till framför allt Storstockholms norra delar. Även andra universitetsorter har en god utveckling. Det är enligt vår mening nödvändigt att ny teknik snabbt skall komma hela landet till del. Det är inte acceptabelt, som genomförda undersökningar visar, att kunskap och ny teknik inom t ex teleområdet som finns i de mest expansiva regionerna oftast inte kommer utsatta delar av landet till del förrän efter lång tid. Kraftiga insatser måste därför göras så att likartad teknik finns i hela landet. Detta bör ges regeringen till känna.

Satsning på småföretag

De mindre företagens utveckling och nyföretagandet har en avgörande betydelse för möjligheterna att skapa en mer balanserad närings- och bebyggelsestruktur över landet och därmed för möjligheterna att skapa regional balans. Det krävs omfattande åtgärder för att nå detta mål. De generella åtgärderna för att utveckla infrastrukturen måste dock kompletteras med att stimulera nyetablering och utveckling av befintlig företagsamhet i utsatta regioner. Det är särskilt viktigt att skapa gynnsamma villkor för nyföretagande och utveckling i de små företagen. De mindre och medelstora företagen har en avgörande betydelse för möjligheterna att bredda näringsstrukturen i regionalt utsatta regioner. Vi utvecklar dessa frågor närmare i vår partimotion om näringspolitiken, där satsningar utöver regeringens förslag till småföretagsutveckling föreslås med 60 milj kr.

Energifrågor

Effektivisering, hushållning, sparande och utnyttjande av inhemsk, förnybar och miljövänlig energi gynnar regional utveckling. Satsningar på framtidsinriktade energiinvesteringar istället för på avvecklingsområden som olja, kol och kärnkraft kan få en avsevärd betydelse för utvecklingen i större delen av landet. En sådan politik kan ge betydande stimulanser till ekonomisk utveckling. Samtidigt skapas arbeten där de bäst behövs.

En ökad användning av inhemska bränslen, energiskog, odling av energi och fibrer för "näringslivet", satsning på alternativa drivmedel som t ex motoralkoholer baserade på biobränslen etc skulle avsevärt förbättra möjligheterna till arbete i många av de orter/regioner som har drabbats av den nu

pågående befolkningsomflyttningen. En omställning och förnyelse av energisystemet enligt vår modell kommer också att medföra ett mycket mindre sårbart samhälle. Elen bör i ökad utsträckning förbehållas elspecifika behov, t ex inom industrin. Detta bör ges regeringen till känna.

Mot. 1989/90
A118

Vattenkraften – en regional resurs

Centerpartiet har tidigare föreslagit att en del av vattenkraftsvinsterna, motsvarande 1 öre/kWh, skall återföras till vattenkraftkommunerna för bl.a. utveckling av näringslivet. REK 87 anslöt sig till detta förslag. I den föreliggande propositionen föreslås dock att denna fråga skall bli föremål för fortsatt utredande.

Enligt vår mening bör beslut om en avgift på 1 öre/kWh av den vattenkraftproducerade elen tas ut av kraftbolagen omgående och utan ytterligare utredning. Intäkterna från avgiften skall återgå till de bygder där elen producerades. Lönsamheten i vattenkraften är sådan att detta enligt vår mening ej heller motiverar någon höjning av elpriset. Medlen skall användas för näringslivsutveckling och allmänt regionalpolitiskt stöd. Medlen får inte användas på sådant sätt att sektormyndigheterna tar detta som intäkt för att minska sina insatser i berörda bygder.

Det bör ankomma på länsstyrelserna att fördela medlen till kommunerna med beaktande av utbyggda vattenkrafttillgångar och behov av regionalpolitiskt stöd inom en viss kommun. Den årliga genomsnittliga intäkten av en sådan avgift blir ca 630 mkr. Med vattenkraftproduktionen 1989 som utgångspunkt blir intäkterna över 700 mkr.

Från avgiftsskyldighet bör små vattenkraftverk med en effekt understigande 1 500 kW undantas.

De areella näringarna

Jordbruket är av avgörande betydelse för en levande landbygd. I vissa regioner är jordbruket med tillhörande service- och förädlingsföretag den dominerande näringen. I de kommuner där jord- och skogsbruk står för ca 25 % av sysselsättningen kan man räkna med att tillhörande service- och förädlingsföretag står för lika stor andel av sysselsättningen. Därmed är jordbruket utomordentligt viktigt för att upprätthålla sysselsättningen i dessa områden.

Ett livskraftigt jordbruk är också väsentligt för att upprätthålla ett öppet landskap. Dessutom kan närheten mellan konsument och producent bara upprätthållas då jordbruk bedrivs i hela landet.

Den framtida jordbrukspolitikerna måste inriktas på att ett livskraftigt jordbruk ska kunna bedrivas i hela Sverige. Detta kräver forskning, differentiering och regionalpolitiska åtgärder som sammantaget skapar förutsättningar för lönsamhet. Vi anser att olika regionalpolitiska åtgärder måste samordnas, t ex investeringar i byggnader, maskiner och markanläggningar. Det bör övervägas om inte investeringar i jordbruk skall jämföras med stödet till annan industri och näringsliv.

Jordförvärvslagen måste tillämpas så att aktiva jordbrukare har möjlighet att komplettera sina företag. Idag sker köp av fastigheter i kapitalplaceringss-

syfte, ofta av juridiska personer. Detta motverkar strävandena att värna familjejordbruket och möjligheterna till kombinationssysselsättningar. Denna effekt får skatteförslaget om kvittningsförbud mellan förvärvskällor. Lantbruksnämnderna måste ges möjlighet att villkora förvärvstillstånden så att principen om boende-brukande verkligen upprätthålls. Förvärvstillstånd för jord- och skogsbruksfastigheter måste enligt vår mening alltid förutsätta att köparen är bosatt eller beredd att bosätta sig i bygden.

Utbildning och forskning för regional utveckling

Kunskapens betydelse för samhällsutvecklingen kan inte överskattas. Det är de mest kunskapsintensiva verksamheterna som är mest expansiva. En hög utbildningsnivå är en förutsättning för att Sverige skall kunna hävda sig i den internationella konkurrensen. Utbildningsväsendets struktur och lokalisering har stor betydelse för möjligheterna att uppnå en balanserad regional utveckling.

I propositionen gör föredragande statsrådet ett ambitiöst anslag när han inleder utbildningsavsnittet med följande bedömning:

Utbildningsinsatser har stor betydelse för en positiv regional utveckling. För att nå ut till de människor som behöver utbildning och till företag där en kompetenshöjning är nödvändig bör olika utbildningsformer ges en bred geografisk spridning. Detta förutsätter bl.a. flexibla organisationsformer.

Detta är ett konstaterande som centerpartiet kan ställa sig bakom eftersom det stämmer väl överens med de åsikter vi tidigare har framfört i våra parti- och kommittémotioner. Det överensstämmer också med de ställningstaganden som vår representant i den regionalpolitiska kommittén har gjort – såväl i betänkandets gemensamma del som i sin reservation.

Tyvärri nödgas vi dock konstatera att de förslag som regeringen nu presenterar på intet sätt uppfyller dessa ambitioner. Tvärtom mynnar de flesta förslagen inom utbildningsområdet ut i "att regeringen inte nu är beredd ..." eller att "regeringen bedömer att behoven inte är så stora som kommittén ansett ..." etc. Hela avsnittet ger ett intryck av tveksamhet och handlingsförlamning.

Grundskola och gymnasieskola

Enligt vår mening är för små orter och glesbygd skolan av avgörande betydelse för ortens överlevnad. En fortsatt avfolkning leder till en omfattande nedläggning av skolor.

De ökande kraven på kunskap och kompetens förutsätter närhet till gymnasieutbildning och underlättar en samverkan med det lokala näringslivet. Det är viktigt att satsa på lärlingsutbildning, företagsförlagd utbildning, fort- och vidareutbildning etc. Samverkan mellan skola och arbetsliv kan också öppna möjligheter till gymnasieutbildning för orter som saknar egen gymnasieskola.

Under rubriken "Gymnasieskola" föreslår regeringen överhuvudtaget inte någonting. Detta trots att regeringen i budgetpropositionen bil. 10 framhåller att satsningen på tekniska centra, knutna till gymnasieskolan, har visat sig vara en framgångsrik väg för att utveckla den yrkesinriktade utbild-

ningen. Samtidigt som de haft en vitaliserande effekt på gymnasieskolan har det också varit positivt för de små och medelstora företagen i regionen. Många tekniska centra har också fått funktionen som viktiga fortbildningscentra för lärare i såväl tekniska ämnen som yrkestekniska ämnen.

Vi menar att en kraftfull satsning på en vidare utbyggnad av teknikcentra vore en värdefull regionalpolitisk insats.

Hög kompetens har stor betydelse för att tekniska landvinningar skall få genomslag. En väg att förbättra tillgången på mer kvalificerade tekniker, ingenjörer och ekonomer är att öka dessa gruppers möjligheter till vidareutbildning. En sådan utbildning skulle underlätta för företagen att få kvalificerad personal. Vi anser därför att en vidareutbildning på mellannivå, baserad på gymnasier och regionala högskolor, bör skapas. Detta bör ges regeringen till känna.

Regeringen noterar också att den pågående försöksverksamheten med treåriga yrkesinriktade linjer har medfört betydligt högre kostnader än vad som kunde förutses när verksamheten startade. Ett av skälen för detta är att de utrustningslistor som skolöverstyrelsen utarbetar är alldeles för omfattande och kostnadsdrivande. En av de bärande tankarna bakom reformen är ju att kommunerna inte skall behöva införskaffa all teknisk utrustning utan i hög grad använda den teknik och det kunnande som redan finns i näringslivet. Trots detta så är det riktigt det som sägs i propositionen att "små och resurssvaga kommuner har de största svårigheterna att möta det utrustningsbehov som nu finns, oavsett skälet till att det uppstått".

Ett sådant konstaterande borde enligt vår mening leda fram till ett åtgärdsförslag i stället för ett passivt "jag är inte nu beredd att ...".

Vuxenutbildning

När det gäller vuxenutbildningsinsatser inom komvux, statens skolor för vuxna och hos studieförbunden så föreslog regionalpolitiska kommittén ett resurstillskott om 50 milj. kr. till de prioriterade landsdelarna.

Dessa förslag avvisas bl.a. med det lakoniska konstaterandet att "ett givet antal undervisningstimmar faktiskt kan fylla utbildningsbehoven hos en större grupp av vuxenstudierande om gruppstorleken kan ökas ...". Detta synsätt visar på en total oförståelse för *glesbygdens* problem. Ett av de viktigaste skälen till att det gäller särskilda regler som medger mindre undervisningsgrupper är ju just det förhållandet att det bör få människor i våra glesbygdsområden och att det krävs speciella bestämmelser för att det överhuvud taget skall vara möjligt att få utbildningen till stånd!

Regeringens förslag under detta avsnitt leder till en minskad verksamhet och till mindre resurser för vuxenutbildningen. Vi tar upp dessa frågor utförligare i en särskild motion.

Högskoleutbildning

Även i detta avsnitt gör regeringen en ambitiös ansats.

"Av grundläggande betydelse är givetvis att den utbyggda högskoleorganisationen ökar utbildningens tillgänglighet och bidrar till en jämnare rekrytering av studerande till grundläggande högskoleutbildning i olika delar av

landet ...". Vidare framhålls högskolans betydelse för fortbildning och vidareutbildning samt dess kulturskapande och kulturspridande uppgifter. I propositionen pekas också på att högskolans verksamhet innebär att det blir lättare att attrahera näringslivet.

Allt detta låter bra men de konkreta åtgärderna uteblir helt också i detta avsnitt.

Centerpartiet har – i parti- och kommittémotioner till årets riksmöte – redovisat konkreta förslag till en utbyggd högskoleverksamhet som uppfyller de ovan redovisade syftena. Våra förslag innebär en kraftigt ökad dimensionering av det totala högskoleutbudet, särskilda satsningar på de små- och medelstora högskolorna, åtgärder för att öka det decentraliserade utbildningsutbudet och förslag om nya högskolor bl.a. i Kiruna och Skellefteå. Om våra förslag genomförs så uppnås betydande regionalpolitiska effekter, jämsides med de utbildningspolitiska.

Vissa forskningsfrågor

Denna rubrik i propositionen är den enda som åtföljs av något förslag i egentlig mening. Regeringen föreslår här en "tillfällig förstärkning av forsknings- och utvecklingsverksamheten ...".

Den första fråga man bör ställa sig är om det är meningsfullt att göra "tillfälliga" satsningar på något så långsiktigt och tidsödande som forskning. Resurser för forskning måste stå till förfogande över en längre period för att ge önskade resultat. Vi är vidare mycket tveksamma till metoden att lägga resurstillskottet vid STU med uppgiften att "ansvara för nätverksbygge, projektframtagning, tekniskt industriella bedömningar m m". Med en sådan organisation riskerar man att få en ensidig inriktning mot teknikutveckling och en betydande byråkrati vid fördelningen av de knappa resurserna.

Centerpartiet har anvisat en annan väg. Enligt vår mening är det av stor betydelse för en utveckling av infrastrukturen över landet att de små högskolorna stärks. De små högskolornas fördelar – en liten obyråkratisk organisation och möjligheter till lokala kontakter – måste tas till vara. De har också betydelsefulla uppgifter för kompetens och kunskapspridning i samarbete med näringslivet i de regioner där de verkar.

Många små och medelstora företag har behov av personal med teknisk utbildning. Införandet av den förordade vidareutbildningen på mellannivå bör kunna tillgodose en del av detta behov. Inriktningen av högskolornas verksamhet bör anpassas efter de lokala förhållandena och stimulera till utveckling av ny teknik och öka den tekniska och ekonomiska kompetensen i en region. De regionala högskolorna bör även omfatta samhällsorienterade och humanistiska ämnen.

Regionalpolitiska kommittén föreslog kraftiga förstärkningar av medlen för decentraliserad utbildning och distansutbildning inom resursområdet. Detta förslag avvisas i propositionen.

Vi anser mot denna bakgrund att utbudet av ämnen vid flertalet av de mindre högskolorna måste breddas och föreslår att 150 milj. kr. i enlighet med kommitténs förslag avsätts för satsningar på små och medelstora högskolor inom resursområdet samt att 50 milj. kr. avsätts till de små högskolorna utanför resursområdet.

Staten måste samtidigt göra insatser för att med bl.a. offertstöd och utlokalisering av statliga funktioner komplettera den utbildning och näringslivsmiljö som skall byggas upp.

Mot. 1989/90
A118

Forskning vid mindre högskolor

De små högskolorna blir med en sådan inriktning en av "motorerna" i en mer balanserad regional utveckling. Högskolorna för med sig bl.a. nyetablering och förnyelse av befintliga verksamheter i respektive region. Centerpartiet anser att de små högskolorna skall utvecklas till regionala utvecklingscentra.

Vid de mindre högskolorna bör avancerad forskning kunna bedrivas inom teknologiska "spetsområden". Detta skulle betyda mycket för en regions utveckling. Viss forskning bör även kunna bedrivas inom "stödande" ämnesområden.

Centerpartiet har i en partimotion om "högre utbildning och forskning som drivkraft i den regionala utvecklingen" redovisat sin syn och lagt förslag om hur en kraftfull satsning på att bygga upp en fast forskningsorganisation vid de mindre högskolorna också ger betydande regionalpolitiska effekter. Dessa tankar har vi nu följt upp i vår partimotion om forskningspolitiken där vi också anvisar medel för genomförandet. Vi föreslår där att fasta forskartjänster skall inrättas vid de små högskolorna för att möjliggöra en sådan utveckling och drygt 50 milj. kr. anvisas för detta ändamål.

Forskning utanför högskolan

Detta är ännu en rubrik i propositionen som saknar täckning i form av konkreta förslag. Det enda som framgår med önskvärd tydlighet är att regeringen inte är beredd att ta ställning till några av de förslag som framfördes av regionalpolitiska kommittén.

Vi tar i en särskild motion upp frågan om REK 87:s förslag till stöd för kompetensutveckling, där bl.a. stöd till FoU utanför högskolorna behandlas.

Bostadspolitiken

Den främsta drivkraften bakom den pågående koncentrationen är arbetsmarknadens utseende och lokaliseringen av attraktiva utbildningar till de stora koncentrationsorterna.

Den pågående koncentrationen har samtidigt medfört att priserna på bostäder i koncentrationsorterna under de senaste åren har stigit snabbt. Priserna har stigit särskilt kraftigt i Stockholm. Detta drabbar främst de ungdomar som vuxit upp i Stockholm, inflyttande ungdomar och unga familjer. Dessa tvingas betala mycket höga priser för att få en bostad eller blir beroende av en osäker och ofta mycket dyr andrahandslägenhet.

Vi har i motioner om bostadspolitikens inriktning redovisat våra förslag till åtgärder för att komma till rätta med kostnadsutvecklingen och den akuta bostadsbristen på bostadsområdet.

Vi har bl.a. såväl till tidigare som innevarande riksmöte föreslagit att en investeringsavgift på 25 % tills vidare skall belasta nyproduktion av lokalytor

för kontor och industrier inom Stockholmsregionen. Detta förslag behandlas för närvarande av riksdagen.

Enligt vår mening skulle en sådan "överhettningsavgift" ha varit effektiv och verkat dämpande på t ex expansionen i regionen om den införts när vi väckte förslaget.

Vi har även föreslagit att de resurser som frigörs genom avgiften bör kunna återföras till regionen för investeringar i bl. a. nyproduktion av bostäder, miljöförbättringar och infrastruktur som en kompensation till de boende i berörd region för de ökade kostnader och miljöproblem som följer av koncentrationen.

De företag som drabbas av investeringsavgiften bör erbjudas möjlighet till särskilt stöd om man väljer att förlägga den planerade byggnationen i de regionalpolitiskt prioriterade områdena. I detta sammanhang bör t ex nya former av offertstöd kunna prövas, t ex i form av skattelättnader. Detta bör ges regeringen till känna.

Arbetsmarknadspolitiken

En av de mest koncentrerande åtgärderna har varit systemet med flyttningsbidrag. I en motion om arbetsmarknadspolitiken har vi föreslagit en förändrad utformning av systemet.

Enligt vår mening bör arbetsgivarna i expansionsorterna svara för kostnaderna för rekrytering av arbetskraft från utflyttningsorter. Flyttningsbidrag bör därför bara utgå vid flyttningar till resursområdena.

Vi anser även att s.k. merkostnadsbidrag endast bör utgå vid flyttningar till resursområde.

Vi föreslår även betydande satsningar inom det arbetsmarknadspolitiska området för att öka utbudet av arbetskraft och främja sysselsättningen i de orter och regioner där sysselsättningsgraden är lägst och arbetslösheten högst. (Motion 1989/90:A283).

Kultur

Befolkningsomflyttningen innebär bl. a. att den sociala miljön utarmas. Förutsättningar för kulturliv, idrott, folkbildningsverksamhet, föreningsliv etc blir allt sämre.

Centerpartiet har i annat sammanhang bl. a. föreslagit kraftig uppräkning av grundbeloppen till regionala teater-, dans- och musikinstitutioner. Vi har även föreslagit höjda anslag till kulturminnesvården och införande av ett nytt anslag för ny- och utbyggnad av ej statliga museer.

Enligt propositionens förslag skall även kultursektorn kunna få stöd med regionalpolitiska medel från länsanslagen. För att detta skall ge resultat krävs en kraftig uppräkning av länsanslagen i enlighet med våra förslag. De i årets budgetproposition upptagna anslagen för kultursektorn kanaliseras i största utsträckning till statens kulturråd för fördelning. Med den nu föreslagna användningen av länsanslagen kommer en mer decentraliserad satsning att kunna ske på väl lokalt förankrade projekt. I länsstyrelsernas beredningsarbete är det viktigt att kommuner och landsting ges goda tillfällen till påverkan av medlens användning. Detta bör ges regeringen till känna.

En grundläggande förutsättning för ett decentraliserat samhälle är bra och fungerande kommunikationer i alla delar av landet. Det är nödvändigt att hela landet får en rimlig del av statens insatser på kommunikationsområdet. Länsvägnätet måste få ett väsentligt resurstillskott. Järnvägstrafiken måste moderniseras och anpassas till de förändrade förutsättningar och krav som samhällsutvecklingen leder till.

Vi behöver i framtiden kommunikationer, där olika typer av transportmedel stödjer och kompletterar varandra, om en positiv regional utveckling och god miljö skall kunna uppnås. Det förutsätter i sin tur att de framtida investeringarna i vägnät, flygplatser, järnvägar, hamnar m.m. får en inriktning som utgår från de krav miljön och målet regional balans ställer. I föreliggande motion tar vi upp vissa förslag som syftar till en upprustning av länsvägnätet samt stödet till enskilda vägar. I övrigt tas de trafikpolitiska frågorna upp i en särskild motion.

Miljardprogram för grusvägar

En grundläggande förutsättning för en positiv utveckling av regionalt utsatta delar i allmänhet och landsbygden i synnerhet är ett bra och fungerande vägnät. Det är enligt vår mening nödvändigt att länsvägnätet får en ökad andel av de ekonomiska resurser som avdelas för investeringar.

För stora delar av vårt land är bilen ofta det enda transportalternativet. Möjligheterna att utnyttja kollektiva transportmedel är små. Samtidigt får människor och företag i dessa regioner via skatten solidariskt svara för en subventionering av kollektivtrafiken. En normalinkomsttagare i dessa bygder kan få betala ca 2 000 kr i skatt per år till kollektivtrafiken utan att ha någon möjlighet att utnyttja denna.

Enligt vår mening måste investeringarna i länsvägnätet få en klar regionalpolitisk profil för att bl.a. ge de bygder som saknar kollektivtrafik rättvisare och rimligare förhållanden.

Ett bra vägnät över hela landet är av vital betydelse för näringslivets transporter, särskilt skogsindustrins. Ett bra vägnät gynnar över huvud taget den befintliga företagsamheten och förbättrar t ex möjligheterna för turistnäringen.

Mot denna bakgrund anser vi att en omfördelning av ekonomiska resurser för investeringar i vägnätet måste ske. En större del måste komma länsvägnätet till del. En upprustning av detta vägnät har stor betydelse för att förbättra infrastrukturen i regionalt utsatta landsdelar. Riksdagen bör därför begära att ett tioårigt program tas fram för förstärkning och beläggning av återstående grusvägar i länsvägnätet samt anvisa 1 000 milj. kr. för budgetåret 1990/91 för detta ändamål.

Miljöfrågor

Decentralisering är ett medel för att skapa ett miljövänligt samhälle som är effektivt utan att tära på naturresurserna. Ett decentraliserat boende ger förutsättningar för att kunna leva i en fullvärdig miljö utan miljöskador. Det centraliserade boendet och arbetslivet som socialdemokraterna under lång

tid främjat är en av grundorsakerna till de miljöskador vi idag ser. De transporter som krävs i ett centraliserat samhälle ger upphov till negativ miljöpåverkan. Ett decentraliserat samhälle med industrier och hostäder spridda över hela landet minskar behovet av transporter och därmed miljöpåverkan.

En annan effekt av det centraliserade samhället är att möjligheterna att upprätthålla landskapsvård och naturskydd minskat. Möjligheterna att bevara artrikedomen av örter, träd och djur är betydligt större då människan lever i ett decentraliserat samhälle. Landskapsvården och naturvården måste på ett naturligt sett inlemmas i jordbruket och skogsbruket. Det förutsätter att dessa näringar har möjlighet att verka i hela landet.

Försvär

Ett decentraliserat samhälle med balans mellan och inom regioner minskar samhällets sårbarhet. En utarmning av stora delar av vårt land försvårar kraftigt möjligheterna att vid krig eller avspärrning upprätthålla en tillfredsställande försörjning med livsviktiga förnödenheter och försvarsförmågan. Den pågående centraliseringen och satsningen på storskaliga lösningar – t ex det nuvarande energiförsörjningssystemet – skapar ett mycket utsatt och sårbart samhälle.

En medveten politik för regional utveckling är grunden för ett starkt försvär. Trovärdigheten i Sveriges möjligheter att stå utanför militära allianser och vara neutralt i händelse av krig förutsätter ett samhälle som går att försvära. Ett koncentrerat samhälle är ett mycket sårbart samhälle. Det krävs en samhällsplanering för minskad sårbarhet i fredstid för att få ett mindre sårbart samhälle i krigstid. Enligt vår mening bör dessa förhållanden beaktas i den framtida utformningen av försväret. Detta bör ges regeringen till känna.

Skatter

Propositionen anför att skattereformen från regionalpolitisk synpunkt medför såväl positiva som en del negativa effekter. Centern kan inte instämma i denna beskrivning. Första fasen i skattereformen som genomförts och den andra fas som regeringen tillsammans med folkpartiet föreslagit för genomförande med start 1991 innebär enligt vår uppfattning en betydande försväring av regionalpolitiken. Skattereformen är som helhet klart negativ för landsbygdsutvecklingen.

Personer med höga inkomster är i mycket högre grad bosatta i större befolkningscentra. Medelinkomsten är låg i regionalt utsatta områden. De stora skattesänkningarna och därmed omfattande kapitalförstärkningar kommer större befolkningscentra till del i större utsträckning än "läginkomsområden". Detta bör ges regeringen till känna.

Finansieringen av skattereformen medför att boendet i mindre orter och på landsbygden allvarligt försväras. Möjligheterna till kombinationssysselsättningar försvinner i en stor del av landet. Lönsamheten i satsningar på fastbränslen försämras, vilket påverkar skogsbygden. Deltidsjordbruket får ytterligare försämringar. Nyföretagandet i mindre kommuner utan större orter påverkas negativt genom att tjänsteinkomster inte får kvittas mot verk-

samheter i nystartade företag inom andra branscher. Kommunalaskattens större tyngd kommer också att förstärka skillnaderna i levnadsförhållanden och regional utveckling.

I partimotionen om landsbygdens utveckling har vi begärt att en analys av statsbudgetens och skatteomläggningens effekter för bl. a. landsbygdsbefolkningen skall genomföras.

Riksdagens beslut att momsbelägga energiområdet är förödande från miljö- och regionalpolitiska utgångspunkter.

Centerpartiet har motsatt sig införande av energimoms bl.a. mot bakgrund av att den motverkar möjligheterna till en förnyelse av energisystemet som främjar regional balans och att den hotar fastlagda energi- och miljömål. Vårt motförslag bygger på miljöanpassad punktbeskattning kombinerad med miljöavgifter och en koldioxidskatt som gynnar effektiviseringar och inhemsk förnybar miljövänlig energi.

Vi avser att återkomma till dessa frågor när skattepropositionerna presenteras.

Företagsbeskattningen

Centerpartiet kommer att redovisa sina synpunkter på en ny företagsbeskattning i samband med regeringens proposition, men vi vill ändå peka på några frågor som är väsentliga för de små företagen.

För att befärma nystartande av företag anser vi att kvittningsmöjligheter de första åren är av stor betydelse, liksom möjligheter till avsättning på privata investeringskonton för nyföretagande. Dessutom är det av stor vikt för mindre företag att kunna avsätta vinstmedel så att det arbetande kapitalet blir obeskattat och en konsolidering görs möjlig, liksom nödvändiga investeringar. Vi återkommer med förslag som tillgodoser detta i anledning av regeringens proposition.

Jämställdhet

En viktig resurs för att utveckla områden är såväl satsningar på kvinnligt nyföretagande som en bättre arbetsmarknad för kvinnor. En breddning av kvinnors arbetsmarknad genom ett ökat nyföretagande skulle säkerligen få stor betydelse för att skapa sysselsättning i utsatta regioner. Det är mot denna bakgrund anmärkningsvärt att dessa frågor behandlas så styvmoderligt i propositionen.

Erfarenheter visar att kvinnliga företagare ofta väljer andra branscher än män. Kvinnliga företagare är ofta inriktade mot serviceområdet. Det är av särskilt intresse med tanke på att tjänstesektorn kan förväntas bli det mest expansiva området under de närmaste decennierna.

Det är enligt vår mening väsentligt att resursen kvinnliga företagare, inte minst i avfolkningsbygder, kan ta till vara och utnyttja de möjligheter som den nya tekniken ger och inte låter den bli en konkurrensnackdel.

Från centerpartiets sida har vi tidigare föreslagit att utvecklingsfondernas målgrupp skall vidgas med hänsyn till det kvinnliga företagandets inriktning. Det är tillfredsställande att regeringen nu föreslår att målgruppen skall vara små och medelstora företag i samtliga näringsgrenar. Detta kommer att un-

derlätta möjligheterna till företagande inom tjänstesektorn och bidra till den offentliga sektorns förnyelse, vilket skulle vara särskilt betydelsefullt i områden med dåligt utbyggd service. Vi kan dock inte acceptera att regeringen samtidigt drar in 1.6 miljarder från fonderna eftersom detta innebär att de förändrade reglerna för fonderna då knappast får någon reell betydelse.

Enligt vår mening bör, för att underlätta det kvinnliga företagandet, särskilda "besöks- och utvecklingsenheter" bildas inom länsstyrelsernas regionalpolitiska enheter samt inom utvecklingsfonderna. Målsättningen skall vara – om sökanden så önskar – att kvinnor får möjligheter att fungera som rådgivare för kvinnor. Detta förslag innebär att redan uppbyggda erfarenheter och kunskaper kan tas till vara samtidigt som en kompetensutveckling för kvinnor och förbättrade möjligheter för kvinnligt företagande skapas.

Vi vill även i detta sammanhang betona att vid beviljande av regionalpolitiskt stöd skall vid nytillkommande arbetstillfällen målsättningen vara att minst 40 % skall förbehållas vardera könet. Detta bör ges regeringen till känna.

Satsa på ungdomen

En viktig del i det regionalpolitiska arbetet är att förutsättningar och möjligheter för ungdomar skapas för att kunna bo och arbeta i sin hembygd. Det ställer krav på satsningar för att underlätta ungdomars företagande och andra sysselsättningskapande åtgärder. Det krävs att samhällets insatser på utbildningsområdet kommer hela landet till del samt ett brett utbud av fritidsaktiviteter. Av central betydelse är också att tillgång till billiga och passande bostäder erbjuds också i de mindre tätorterna och på landsbygden.

Centerpartiet har i denna och andra motioner lagt förslag om kraftigt förstärkta resurser för att utveckla hela landet och därmed ungdomars möjligheter till boende, arbete och utbildning.

Bl a har centerpartiet föreslagit att ett bidrag om 80 000 kr till byggande av smålägenheter på landsbygden skall införas. Vidare har centerpartiet föreslagit betydande ekonomiska förstärkningar vad beträffar grundskolan, gymnasieskolan och högskoleutbildningen: Målsättningen är att utbildning skall kunna beredas ungdomar så nära hemorten som möjligt. Vi har vidare lagt förslag om insatser för att förbättra villkoren för kvinnligt företagande i syfte att ge unga kvinnor en breddad arbetsmarknad och större möjligheter att välja bostadsort m m.

Kapitalmarknadens regionalpolitiska ansvar m m

Grundläggande för möjligheterna att skapa regional balans är att det finns god tillgång på kapital. Koncentrationen och etableringen av företag i några få orter dränerar utsatta regioner på ekonomiska resurser. Erfarenheterna visar att kapitalströmmarna går från utsatta regioner till expansionsområden. Löntagarfonderna är ett sådant exempel. Löntagarfonderna innebär bl a att ekonomiska resurser tas från småföretag och utsatta regioner och kanaliseras till storföretag och koncentrationsorter. Införandet av löntagarfonderna går stick i stäv med centerpartiets strävanden att skapa ett decentraliserat och differentierat näringsliv. Fonderna bör därför omedelbart avskaffas.

Enligt vår mening måste bankväsendet och andra finansieringsinstitut ta ett regionalt ansvar för att minska koncentrationen till expansionsorterna, främst Stockholm. Vi anser att en utredning bör få i uppdrag att belysa omfattningen av kapitalströmmarna. En sådan utredning bör även ta upp formerna för hur banker och andra finansieringsinstitut skall medverka i en uppbyggnad av en kapitalmarknad som gynnar en utveckling mot regional balans. Utredningen bör också få i uppdrag att ta upp frågan om de regionalpolitiska effekterna av de affärsdrivande verkens investeringsverksamhet. Utredningen bör även beakta behovet av att ett nytt BNP-mått förs in i den ekonomiska debatten såsom centerpartiet föreslagit i annat sammanhang. Denna "gröna" BNP skulle på ett bättre sätt beskriva uttaget av naturresurser och vilken ekonomisk skada miljöförstöringen ger upphov till. I dessa nya räkenskaper skulle också effekter av det centraliserade samhällets miljöförstöring kunna mätas. Detta bör ges regeringen till känna.

Kommunal verksamhet

Primärkommuner och landsting spelar en central roll i en aktiv regionalpolitik. Eftersom kommunsektorns tyngd inom den samlade offentliga sektorn tenderar att öka, blir också kommunernas betydelse för regionalpolitiken allt större. För att kommunsektorn skall kunna möta kraven när det gäller regionalpolitisk aktivitet, krävs att kommuner och landsting ges rimliga förutsättningar och möjligheter att klara ekonomin och att bedriva den kommunala verksamheten på ett effektivt sätt.

Det är stora skillnader i servicenivå och skatteunderlag mellan olika kommuner. För närvarande (1990) är skillnaderna mellan högsta och lägsta kommunalskatt 6,79 kr per skattekrona.

Regeringen har nu, bl.a. i proposition 1989/90:114, aviserat att man kommer att föreslå ett kommunalt skattestopp gällande för 1991. Samtidigt medför regeringens konstruktion av förslaget till arbetsgivarperiod och därtill de kraftigt höjda lönekostnadsökningarna att kommuner med låg skattekrafttillväxt kommer i ett allt sämre ekonomiskt läge.

Centern har avvisat regeringens förslag om det kommunala skattestoppet. Ett huvudskäl till detta är att vi värnar om den kommunala självstyrelsen.

Vi vill dock understryka att höjda kommunalskatter är en mycket dålig lösning. Det krävs i stället en bättre kommunal skatteutjämning. En ansvarsfullare politik som inte innebär ständiga kostnadsövertäckningar från stat till kommun samt en skattereform med rättvis fördelning minskar trycket på kommunala skattehöjningar. Det är en bättre lösning än kommunalt skattestopp. Dessutom bör regeringen, i avvaktan på beslut om ny kommunal skatteutjämning, uppta överläggningar med kommunerna i syfte att förhindra kommunala skattehöjningar. Med denna politik skulle utvecklingen av kommunalskatterna kunna bli mer likartad över landet.

En stabil ekonomisk situation för kommunerna är således en förutsättning för att en aktiv regional utveckling i kommunerna skall kunna föras. Pressen med ständigt nya uppgifter mot den kommunala sektorn måste därför minska. Samtidigt måste klyftan mellan ekonomiskt starka och svaga kommuner minska. Det finns nämligen ett direkt samband mellan svag kommu-

nal ekonomi, dåligt serviceutbud och hög kommunal skattesats å ena sidan och behov av regionalpolitiska insatser å andra sidan. Människor i kommuner med de lägsta inkomsterna betalar de högsta kommunalskatterna och tvärtom.

Centerpartiet har mycket aktivt verkat för förbättringar av den kommunala skatteutjämningen. Vi har på senare år krävt att denna fråga skulle utredas i samband med och inom de stora skatteutredningarna. Så har dessvärre inte blivit fallet. Efter förnyade krav från centerpartiet har regeringen aviserat tillsättandet av en utredning kring den kommunala skatteutjämningen. Vi hälsar detta med tillfredsställelse.

Våra utgångspunkter för ett effektivare kommunalt skatteutjämningsystem är:

- Samtliga kommuner bör ingå i och omfattas av skatteutjämningsystemet.
- Merparten av de specialdestinerade bidragen bör överföras till skatteutjämningsystemet.
- Systemet skall enbart bygga på faktorer som kommunerna inte kan påverka, såsom skattekraft, åldersstruktur och geografiska förhållanden.

Ett kommunalt skatteutjämningsystem, som uppbyggs kring dessa grundbultar skulle bl.a. innebära att

- Kommunerna ges möjlighet att hålla samma utdebitering vid likartad servicenivå och effektivitet i verksamheten.
- Större rättvisa mellan invånare i olika kommuner.
- Den statliga detaljregleringen minskar och den kommunala självstyrelsen förstärks.
- Administrationen i såväl stat som kommun minskar.
- Lokalt anpassade och förankrade beslut med bl.a. alternativa driftsformer möjliggörs.

Utredningen bör framlägga förslag som beaktar dessa utgångspunkter och effekter. Som tidigare påpekats borde underlag utarbetats för ikraftträdande i samband med skattereformen. Med beaktande av kravet på god kvalitet bör utredningen nu bedrivas skyndsamt.

Kommunernas möjlighet att bedriva sin verksamhet på ett effektivt sätt är också en förutsättning för en aktiv roll i den regionala utvecklingen. Som en följd av dagens system med specialreglerade statsbidrag med dess detaljregleringar är kommunerna i långa stycken hårt uppbundna i sitt agerande, beroende på strävandena att garantera en likvärdig servicenivå mellan olika kommuner. Det råder dock ingen tvekan om att det nu medför att kommuner och landsting hämmas i sina möjligheter att ta egna initiativ och satsa på lokala och bättre anpassade lösningar. Detta går bl.a. ut över möjligheterna för kommunerna att själva agera regionalpolitiskt.

För att nyttiggöra kommunernas inneboende initiativ- och skaparkraft och möjliggöra alternativa lösningar baserade på vars och ens specifika förutsättningar måste dagens detaljregleringar kraftigt minskas.

Vad vi ovan anfört om kommunal skatteutjämning och nödvändigheten av minskad statlig detaljreglering av kommunernas verksamhet bör ges regeringen till känna.

V. Regionalpolitik för ekonomisk utveckling

Mot. 1989/90
A118

Enligt vår mening kommer en samhällsutveckling mot regional balans att ge en ökad ekonomisk tillväxt, förbättra miljön samt frigöra 10-tals miljarder kr, vilka annars i onödan måste satsas på utomordentligt dyra infrastrukturrella investeringar i koncentrationsorter som är på väg att spränga sin infrastruktur.

Sammanfattningsvis föreslår vi i denna och andra motioner insatser för regional utveckling på cirka 4 miljarder kr, varav över 3 miljarder riktade direkt till regional utveckling över statsbudgeten. Med vårt förslag om återföring av vattenkraftsmedel inberäknat ger centern 1.6 miljarder utöver regeringens förslag till regional utveckling. Därtill kommer våra förslag om satsningar inom kommunikations- och utbildningsområdet som sammantaget uppgår till ca 1,5 miljarder kr.

Våra huvudförslag kan sammanfattas enligt följande:

- 1 miljard kr för bärighetshöjande åtgärder och beläggning av grusvägnätet
- 750 miljoner kr till ett nytt anslag för landsbygdsutveckling
- 1 150 miljoner kr till lokaliseringsbidrag och regionala utvecklingsinsatser (länsanslagen)
- 200 miljoner kr för breddad verksamhet vid de mindre och medelstora regionala högskolorna
- 50 miljoner kr i kompetensutvecklingsstöd
- 300 miljoner kr i sysselsättningsbidrag
- 9 miljoner kr till Folkhälsoinstitutet
- 6 miljoner kr till Landsbygdens Forskningsråd
- 650 miljoner kr av intäkter från vattenkraftsel återförs till berörda regioner och orter där elen produceras

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av en decentralistisk inriktning av regionalpolitiken och regional balans som ett centralt mål för besluten inom alla politiska sektorsområden.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sambanden mellan målen regional balans, en stark samhällsekonomi och en god miljö.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den ekonomiska politikens inriktning och betydelse för möjligheterna att nå målet regional balans samt om regional balans som en förutsättning för en effektiv ekonomisk politik.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i mo-

tionen anförts om befolkningsmål för att nå en mer balanserad befolkningsutveckling över landet.

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en demografisk utredning.

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om innebörden av begreppet "region".

7. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:76 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om riktlinjer och principiella förutsättningar samt behovet av långsiktiga och stabila regler för inplacering av kommuner i resursområden för näringslivsutveckling.

8. att riksdagen med avslag på förslaget i proposition 1989/90:76 om stödområden för näringslivsutveckling i denna del beslutar anta motionens förslag om geografisk omfattning och principer för indelning av resursområden för näringslivsutveckling.

9. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:76 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regionalpolitiska åtgärder i orter och regioner utanför det permanenta resursområdet för näringslivsutveckling.

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om strukturella förhållanden och villkor för förändring i geografisk omfattning av resursområde C.

11. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:76 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sk stödjepunkter för regional utveckling.

12. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:76 såvitt avser förslag om inplacering av kommuner i stödområde 1 och 2 beslutar anta motionens förslag om inplacering av kommuner i resursområden A, B och C.

13. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:76 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om organisation och administration av regionala utvecklingsinsatser.

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en reformerad och decentraliserad politisk beslutsprocess.

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ansvaret för de regionalpolitiska frågorna inom regeringkansliet bör förändras.

16. att riksdagen beslutar att utreda och lägga förslag om en förändrad hantering av frågor med regional betydelse i riksdagen i enlighet med vad som anförts i motionen.

17. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att riksdagens beslut om förutsättningar och prioriteringsordning för lokalisering av statliga myndigheter skall ligga fast och fullföljas.

18. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:76 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om

principerna för decentralisering av funktioner respektive utlokalisering av statliga verk och myndigheter.

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den inomregionala decentraliseringen.

20. att riksdagen hos regeringen begär förslag om utlokalisering av statens industriverk (SIND) till Östersund i enlighet med vad som anförts i motionen.

21. att riksdagen, vid bifall på yrkande 20, med avslag på proposition 1989/90:76 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om glesbygdsdelegationens lokalisering och fortsatta verksamhet.

22. att riksdagen, vid avslag på yrkande 20, beslutar att glesbygdsdelegationen med oförändrade uppgifter skall lokaliseras till Östersund.

23. att riksdagen beslutar att till Glesbygdsdelegationen för budgetåret 1990/91 anvisa ett reservationsanslag på 6 000 000 kr. .

24. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:76 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Expertgruppens för regionalutveckling fortsatta verksamhet.

25. att riksdagen beslutar avslå förslaget i proposition 1989/90:76 om anvisning av medel till Expertgruppen för regionalutveckling i enlighet med vad som anförts i motionen.

26. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om landstingens ansvar för de regionalpolitiska frågorna på länsnivå.

27. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvecklingsfondernas betydelse för den regionala utvecklingen.

28. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:76 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående förändrad inriktning av de regionalpolitiska stödformerna.

29. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:76 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts mot regionalpolitikens inriktning och det europeiska integrationsarbetet.

30. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om.

- a) betydelsen av näringspolitikens inriktning, teknik, teknikspridning, spridning av företag inom framtidsinriktade branscher, tekniskt kunnande och teknisk utveckling för den regionala utvecklingen
- b) sambandet mellan förnyelsen av energisystemet och regional utveckling
- c) de areella näringarnas betydelse för den regionala utvecklingen
- d) forskningens och utbildningsväsendets utformning och inriktning för att främja den regionala utvecklingen
- e) bostadspolitikens betydelse för den regionala utvecklingen
- f) åtgärder på arbetsmarknadspolitikens område för att främja regional balans och motverka överhettning

- g) sambanden mellan kulturpolitikens inriktning och ett brett och varierat kulturutbud för den regionala utvecklingen
- h) betydelsen av inriktning och utformning av kommunikationer och transportväsendet för en positiv regional utveckling och regional balans
- i) sambanden mellan god miljö och regional balans
- j) sambanden mellan regional balans och ett starkt totalförsvär
- k) sambanden mellan skatteomläggningen och målet regional balans
- l) sambanden mellan ökad jämställdhet och en positiv regional utveckling, samt
- m) sambanden mellan ungdomars boende, utbildnings- och sysselsättningsmöjligheter m.m. och den regionala utvecklingen.

31. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om småföretagsamhetens betydelse för den regionala utvecklingen.

32. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av vidareutbildning på mellannivå av ingenjörer, tekniker och ekonomer för den regionala utvecklingen.

33. att riksdagen beslutar anvisa ett reservationsanslag om 150 000 000 kr. till breddad och utökad verksamhet vid de mindre och medelstora högskolorna inom resursområdet i enlighet med vad som anförts i motionen.

34. att riksdagen beslutar anvisa ett reservationsanslag om 50 000 000 kr. för breddad och utökad verksamhet vid de små högskolorna utanför resursområdet i enlighet med vad som anförts i motionen.

35. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjligheter för företag inom områden med tillfällig investeringsavgift att med regionalpolitiskt stöd förlägga planerad investering till resursområdet.

36. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:76 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förändrad organisation vid länsstyrelserna i syfte att förbättra förutsättningarna för kvinnligt företagande.

37. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att målsättningen om att 40 % av nytillkommande arbetstillfällen skall förbehållas vardera könet upprätthålls.

38. att riksdagen hos regeringen begär att den regionalpolitiska utredningen får i uppdrag att utreda omfattning och inriktning av kapitalströmmarna från avfolkningsbygder till koncentrationsorter i enlighet med vad som anförts i motionen.

39. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om betydelsen av kommuners och landstings verksamhet för en positiv regional utveckling.

40. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om principerna för den kommunala skatteutjämningen.

41. att riksdagen hos regeringen begärt att riksdagen föreläggs ett

tioårigt program för förstärkning och beläggning av grusvägar inom länsvägnätet i enlighet med vad som anförts i motionen samt beslutar anvisa 1 000 000 000 kr. för budgetåret 1990/91 för detta ändamål.

Mot. 1989/90

A118

42. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:76 i denna del hos regeringen begär förslag om återförande av en vinstandel motsvarande 1 öre/kWh producerad vattenkraftsel till de kommuner och län där vattenkraften produceras för regionalpolitiskt motiverade investeringar enligt de riktlinjer som anförts i motionen.

Stockholm den 26 mars 1990

Olof Johansson (c)

Karl Erik Olsson (c)

Bertil Fiskesjö (c)

Gunnar Björk (c)

Pär Granstedt (c)

Karin Israelsson (c)

Per-Ola Eriksson (c)

Görel Thurdin (c)

Karin Söder (c)

Gunilla André (c)

Börje Hörnlund (c)

Agne Hansson (c)

Larz Johansson (c)

Förslag till placeringen i resursområden

Mot. 1989/90

A118

Bilaga

Resursområde A

NORRBOTTEN

Arjeplog
Gällivare
Haparanda
Jokkmokk
Kalix
Kiruna
Pajala
Överkalix
Arvidsjaur
Övertorneå

VÄSTERBOTTEN

Malå
Sorsele
Storuman
Vilhelmina
Åsele
Dorotea
Bjurholm
Lycksele
Norsjö
Fällfors, Jörn och Kalvträsk församlingar i Skellefteå kommun
Vindeln

JÄMTLAND

Strömsund
Krokom, övre församlingar
Åre, med undantag för kommuncentret
Härjedalen
Bräcke
Ragunda

VÄSTERNORRLAND

Solbergs kyrkobokföringsdistrikt i Örnsköldsviks kommun
Församlingarna Ramsele, Edsele, Ådalsliden och Junsele i Sollefteå kommun

VÄRMLAND

Övre Torsby

NORRBOTTEN

Älvsby kommun

JÄMTLAND

Åre, tätort

VÄSTERNORRLAND

Ånge kommun

Holms och Lidens församlingar i Sundsvalls kommun

Sollefteå kommun med undantag av församlingar förda till resursområde

A

Församlingarna Skorped, Trehörnsjö och resterande delar av Amundsjö församling i Örnsköldsviks kommun

GÄVLEBORG

Hofors

Ljusdal

KOPPARBERG

Avesta

Ludvika

Malung

Del Mora

Orsa

Smedjebacken

Vansbro

Älvdalen

Rättvik, Ore församling

VÄSTMANLAND

Fagersta

Norberg

Skinnskatteberg

ÖREBRO

Ljusnarsberg

Hällefors

VÄRMLAND

Arvika

Eda

Filipstad

Hagfors

Munkfors

Torsby förutom övre delar som förts till resursområde A

NORRBOTTEN

Boden

Piteå

Luleå kommun förutom församlingarna Örnäset och Domkyrko

VÄSTERBOTTEN

Skellefteå kommun förutom föreslagna församlingar i område A

Robertsfors

Nordmaling

Vännäs

JÄMTLAND

Krokom kommuns nedre delar

Församlingarna Lockne, Häggenäs, Lit. Kyrkås, Näs och Sunne i

Östersunds kommun

VÄSTERNORRLAND

Örnsköldsviks kustförsamlingar

Kramfors

GÄVLEBORG

Söderhamn

Bjuråkers församling i Hudiksvalls kommun

Nordanstig

Ockelbo

Sandviken

KOPPARBERG

Hedemora

UPPSALA

Tierp

Östhammar

VÄSTMANLAND

Hallstahammar

ÖREBRO

Karlskoga

Degerfors

Lindesberg

Nora

VÄRMLAND

Årjäng

Säffle

Sunne
Kristinehamn

Mot. 1989/90

A118

Bilaga

DALSLAND

Dalsed
Bengtstors
Åmål

GOTLAND

ÖSTERGÖTLAND

Ydre
Kinda
Valdemarsvik

KALMAR

Högsby
Torsås
Hultsfred
Mönsterås
Emmaboda
Nybro
Oskarshamn
Västervik
Vimmerby
Borgholm
Mörbylånga med undantag av församlingarna Glömminge, Algutsrum
och Torslunda

KRONOBERG

Uppvidinge
Lessebo
Tingsryd

BLEKINGE

Olofström
Ronneby
Karlshamn
Sölvesborg
Karlskrona

